370.153
อ 373พ
ส.ว

พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

12 พ.ย. 2533

ปริญญานิพนธ์
ของ
อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
กุมภาพันธ์ 2533
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ท 90295
170982

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 28 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับการช่วยเหลือและการแนะนำอย่างดียิ่งจากท่านอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ รองศาสตราจารย์ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจและแก้ไขเครื่องมือในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณะครูและนักเรียนโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร และคณะครูและนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดชาตุทอง ที่ได้ให้ความสะดวกและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการศึกษาทดลองและเก็บข้อมูลครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.สมศักดิ์ บุญสาธร อาจารย์สิริมา สิงหะผลิน อาจารย์ดารณี ดิษยเดช อาจารย์วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ อาจารย์กรรณิการ์ สุสม และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการวิจัย	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม	11
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่น	24
	งานวิจัยการเล่นในประเทศไทย	43
	สมมติฐานในการวิจัย	44
3	วิธีดำเนินการ	45
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	46
	การดำเนินการทดลอง	50
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55

บทที่ | หน้า

4 ผลของการศึกษาค้นคว้า 57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 57
การวิเคราะห์ข้อมูล 58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 58

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 75
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 75
กลุ่มตัวอย่าง 75
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง 75
การวิเคราะห์ข้อมูล 76
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล 77
อภิปรายผล 77
ข้อเสนอแนะ 80

บรรณานุกรม 81

ภาคผนวก 87

ประวัติย่อของผู้วิจัย 111

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	50
2	แผนการทดลอง	53
3	เปรียบเทียบคะแนนความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปก่อนการทดลอง	59
4	เปรียบเทียบคะแนนความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปก่อนการทดลอง	60
5	เปรียบเทียบคะแนนระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปก่อนการทดลอง	61
6	เปรียบเทียบคะแนนความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปหลังการทดลอง	62
7	เปรียบเทียบคะแนนความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปหลังการทดลอง	63
8	เปรียบเทียบคะแนนระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปหลังการทดลอง	64
9	แสดงการวิเคราะห์ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ก่อนการทดลอง	65
10	แสดงการวิเคราะห์ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป หลังการทดลอง	67
11	เปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยของกลุ่มทดลอง	71
12	เปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปของกลุ่มควบคุม	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ก่อนการทดลอง 69

2 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป หลังการทดลอง 70

3 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย ก่อนและหลังการทดลอง 73

4 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่น ที่จัดอยู่ทั่วไปก่อนและหลังการทดลอง 74

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงเป็นระยะที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างพื้นฐานพัฒนาการให้กับเด็กอย่างมั่นคงและถูกต้อง การพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพทางหนึ่งคือ การพัฒนาทางด้านสังคม บีเรลสัน และสตินเนอร์ (Berelson and Stiner. 1966 : 135) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยกับการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมว่า เด็กควรได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อทางจิตใจ และสังคมตั้งแต่เล็ก ๆ ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กเมื่อโตขึ้น ฉะนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยถ้าได้มีการปลูกฝังและส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสม จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

ปัญหาทางด้านพฤติกรรมทางสังคม เป็นปัญหาสำคัญที่พบในสังคมปัจจุบันปัญหาหนึ่ง เนื่องจากบุคคลในสังคมขาดคุณภาพที่สังคมนั้น ๆ ต้องการ เช่น ปัญหาความประพฤติของนักเรียน ปัญหาข้าราชการ ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ปัญหาการคอรัปชั่นและการทุจริตต่าง ๆ จากปัญหาเหล่านี้ทำให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ขาดระเบียบวินัยทางสังคม และขาดความเอื้อเฟื้อ เนื่องจากว่า มุ่งจะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่าที่จะให้แก่ส่วนรวม จึงทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมทางสังคมขึ้น

การขาดระเบียบวินัยเป็นลักษณะของการยึดตัวตน (Self) ยึดถือว่าสิ่งนี้เป็นของเรา สิ่งนั้นไม่ใช่ของเรา เป็นการยึดหลักอัตตา ซึ่งขัดกับหลักอนัตตาของพุทธศาสนา การยึดถือตัวตนเป็นปัญหาศีลธรรมอันร้ายแรงที่สมควรจะต้องแก้ไขให้น้อยลง (พระศรีวิสุทธิโมลี. 2515 : 215 - 229) ดังนั้นเด็กในระดับปฐมวัยจึงสมควรที่จะได้เรียนรู้ระเบียบวินัยต่าง ๆ โดยผ่าน

การเล่นกับเพื่อน ๆ เกมต่าง ๆ ซึ่งต้องมีกฎระเบียบเฉพาะและอาจจะตกลงกันได้เป็นคราว ๆ ไป (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2526 : 53)

ส่วนในด้านความเอื้อเฟื้อนั้น เนื่องจากสภาพสังคมไทยในเมืองหลวงเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวต่างคนต่างอยู่ ขาดความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งทำให้เด็กได้เห็นและเลียนแบบประกอบกับเด็กวัยนี้ ส่วนใหญ่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กขาดการเอื้อเฟื้อ ดังนั้น การเรียนรู้ที่จะให้เด็กรู้จักการเอื้อเฟื้อแบ่งปันคือ การให้เด็กได้รู้จักการเล่นด้วยกัน เด็กจะปรับตัวเข้าหากัน เพื่อที่จะได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ เด็กจะเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจ และเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เด็กก็สามารถจะอยู่ร่วมกับเพื่อนและผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมต่อไป

ดังนั้น การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นส่วนที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานในการที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคมต่อไป ดังที่ เกรือวัลย์ ชจรพันธ์ (2523 : 72 - 74) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยว่า การที่เด็กขาดประสบการณ์ทางด้านปฏิสัมพันธ์อันเกิดจากขาดการเล่น และการมีประสบการณ์ ทำให้เด็กมีปัญหาทางด้านสังคม และต่อเนื่องไปจนถึงระยะที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่

การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นได้หลายทาง การเล่นเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาได้ทุกด้าน รวมทั้งทางด้านสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง นักการศึกษาจึงถือว่าการเล่นคือการเรียนรู้ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 : 139) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมการเล่นช่วยให้เด็กเอื้อเฟื้อแบ่งปัน รู้จักร่วมมือกัน เป็นการสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อน ๆ

นอกจากนี้ การเล่นยังเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็ก อีกทั้งเป็นการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ทางด้านความเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ หรือสังคม การจัดกิจกรรมการเล่นนั้น อาจจะจัดได้ทั้งที่นอกห้องเรียน ซึ่งเด็กได้มาเล่นที่บริเวณสนาม มีเครื่องเล่นประเภทบันไดโค้ง ราวไต่ ไม้กระดก ชิงช้า ม้าหมุน รถลาก หรือ

ขบวนรถไฟใหญ่ ให้เด็กได้เล่นโยกไปมาอย่างสนุกสนาน ส่วนการเล่นที่จัดในห้องเรียนจะจัดเป็นมุมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ (คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. 2524 : 45)

ยิ่งไปกว่านั้น ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ (2522 : 1) ได้กล่าวว่า การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในวัยเด็กของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เด็กทุกคนรักการเล่นเป็นชีวิตจิตใจและอยากมีโอกาสเล่นไม่ว่าจะเป็นการเล่นเพียงคนเดียวหรือเล่นกับกลุ่มเพื่อน และจากการศึกษาของพาร์เทน (Parten) ซึ่งได้ศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งลำดับขั้นการเล่นออกเป็น 6 ขั้น คือขั้นอยู่เฉย ๆ (Unoccupied Behavior) ขั้นเล่นคนเดียว (Solitary Play) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (Onlooker Behavior) ขั้นเล่นคู่ขนาน (Pararell Play) ขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (Associative Play) ขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Cooperative or Organized Supplementary) เป็นขั้นสุดท้ายซึ่งเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการการเล่นทางสังคมดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนดังกล่าว (ดารณี ดิษยเดช. 2531 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Parten. 1932 : 249 - 251)

ส่วนการเล่นแบบไทยนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ความเจริญของบ้านเมือง ดังที่ ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ ได้กล่าวไว้ว่า การเล่นแบบไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นฐานที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย และสืบทอดกันมาในวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเล่นอยู่ในสังคมไทยเป็นเวลาช้านาน และเมื่อพิจารณาการเล่นของเด็กไทยจะเห็นได้ว่า เป็นไปตามลักษณะของวัฒนธรรมอยู่แล้ว และมีลักษณะของความเจริญงอกงามปรากฏอยู่ในการเล่น (ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ . 2522 : 83) สำหรับคุณประโยชน์ของการเล่นแบบไทยนั้น กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ได้กล่าวว่า คุณประโยชน์ของการเล่นไม่ว่าจะเป็นของเด็กเล็ก เช่น รีรีข้าวสาร โพงพาง การขายหม้อข้าวหม้อแกง หรือการเล่นของเด็กโต เช่น วิ่งสามขา ขี่ม้าส่งเมือง ปลาหมอตกกะทะ ตี่จับ วิ่งเปรี้ยว เมื่อเด็กมีโอกาสมารวมกันเป็นหมู่หลาย ๆ คน เด็กจะมีความสุข สนุกสนาน แข่มชื่น ทำให้เมื่อโตขึ้น อุปนิสัยรักหมู่คณะก็จะติดตามมาเป็นการฝึกให้รู้จักปรับตัวเข้าสังคมได้ดี (คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. 2524 : 65) ผะอบ โปษะกฤษณะ

มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การเล่นแบบไทยยังช่วยส่งเสริมความเจริญทางจิตใจของผู้เล่น โดยปลูกฝังให้มีคุณธรรมพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดี มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งกายและใจ เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบและความสามัคคีอีกด้วย (ยะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ. 2522 : 100 - 101)

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งครูส่วนใหญ่ยึดเป็นแนวในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้น พบว่ามีการนำการเล่นแบบไทยมาบรรจุไว้น้อย แต่ทั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้ครูนำมาจัดได้ตามความเหมาะสม โดยมิได้บังคับว่าจะต้องจัดทุกวัน ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกตตามโรงเรียนอนุบาลบางแห่ง พบว่า บางโรงเรียนมิได้จัดให้เด็กได้เล่นการเล่นแบบไทย แต่ให้เด็กได้เล่นของเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปภายในห้องเรียน หรือสนาม ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยคิดที่จะศึกษาว่า ถ้ามีการนำการเล่นแบบไทยมาจัดให้เด็กได้เล่น และศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ในระหว่างการเล่นว่าการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปนั้น การเล่นแบบใดจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยมากกว่ากัน และการเล่นทั้งสองแบบนี้มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด *

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยของเด็กระดับปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

2. เพื่อศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กระดับปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กระดับปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

5. เพื่อเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าการเล่นแบบไทยกับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม ด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมเพียงใด ซึ่งเป็นแนวทางให้กับครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้นำไปใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และส่งเสริมระดับขั้นการเล่นทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะเบื้องต้นในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาให้แก่เด็กปฐมวัย และยังเป็นการส่งเสริมฟื้นฟูการเล่นแบบไทยให้มีความสำคัญและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยให้อนุชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรเป็นเด็กชายและเด็กหญิงอายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ในโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตพระโขนง รวมทั้งสิ้น 300 คน

2. ตัวแปรในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือกิจกรรมการเล่น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 การเล่นแบบไทย

2.1.2 การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

2.2 ตัวแปรตาม คือพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่

2.2.1 ความเอื้อเฟื้อ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

2.2.1.1 ความมีน้ำใจ

2.2.1.2 การแบ่งปัน

2.2.1.3 ความเสียสละ

2.2.2 ความมีระเบียบวินัย แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

2.2.2.1 ความมีวินัยในตนเอง

2.2.2.2 การเคารพในสิทธิของผู้อื่น

2.2.2.3 การเคารพกฎระเบียบวินัย

2.2.3 ระดับขั้นการเล่นทางสังคม ได้แก่

2.2.3.1 ระดับขั้นเล่นคนเดียว (Solitary Play)

2.2.3.2 ระดับมองดูคนอื่นเล่น (Onlooker Behavior)

2.2.3.3 ระดับขั้นเล่นคู่ขนาน (Parallel Play)

2.2.3.4 ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (Associative Play)

2.2.3.5 ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Cooperative or Organized Supplementary Play)

3. <u>เวลาที่ใช้ในการทดลอง</u>

การศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน และเด็กได้เล่นกิจกรรมวันละ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นเวลาประมาณวันละ 30 นาที ซึ่งการเล่นนี้สอดแทรกเข้าไปในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง

4. <u>กลุ่มการทดลอง</u>

<u>กลุ่มควบคุม</u> หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ขวบ กำลังศึกษาที่โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์ วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

<u>กลุ่มทดลอง</u> หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ขวบ กำลังศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลวัดชาตุทอง ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย

<u>คำนิยามศัพท์เฉพาะ</u>

1. การเล่นแบบไทย หมายถึง กิจกรรม เกม และการละเล่นที่สืบทอดกันมาในวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมประจำชาติของคนไทยทั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่เล่นคนเดียว และเล่นเป็นกลุ่ม ทั้งที่มีบทพูดและบทร้องประกอบและไม่มีบทร้องประกอบ มีกฎเกณฑ์ กติกา ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการเล่นกลางแจ้งและการเล่นในร่ม ซึ่งใช้การเล่น 10 ชนิดคือ

การเดินกะลา ขี่ม้าก้านกล้วย ชนไก่ อ้ายเข้อ้ายโข่ง แม่นาคพระโขนง มอญซ่อนผ้า วิ่งกระสอบ กาฟักไข่ การเล่นโพงพาง และวิ่งเปรี้ยว

2. การเล่นแบบจัดอยู่ทั่วไป หมายถึง การเล่นที่ครูจัดให้บริเวณนอกห้องเรียน หรือบริเวณสนามที่นิยมจัดมีดังนี้คือ การเล่นไม้ลื่น ราวไต่ ชิงช้า ม้าหมุน ลอดอุโมงค์ ไม้กระดก เล่นทราย เล่นน้ำ เล่นฟุตบอล และรถโยก

3. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกแล้วเป็นที่ยอมรับของสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกเพียง 2 ด้าน คือ

3.1 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การที่เด็กแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้กับเพื่อนด้วยความเต็มใจ โดยมิได้ถูกบังคับหรือขอร้อง ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในขณะที่เล่นด้วยกันด้วยความเต็มใจ ซึ่งแบ่งไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 ความมีน้ำใจ หมายถึง การที่เด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

3.1.2 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแบ่งสิ่งของหรือของเล่นให้กับเพื่อนด้วยความเต็มใจ

3.1.3 ความเสียสละ หมายถึง การที่เด็กยินยอมและสมัครใจให้ของเล่นหรือสิ่งของกับเพื่อน ๆ เล่นก่อน

ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อนี้ สามารถวัดได้จากแบบสังเกต ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3.2 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การที่เด็กปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของกติกาการเล่นด้วยความถูกต้อง โดยมิได้ถูกกล่าวตักเตือน และเคารพสิทธิของผู้อื่นโดยมิได้เข้าไปแย่งหรือแทรกแซงในขณะที่เพื่อนเล่น ซึ่งแบ่งได้ 3 ลักษณะดังนี้

3.2.1 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ในขณะที่เด็กเล่นเด็กเคารพกฎ กติกา และสามารถปฏิบัติตามกฎ กติกา โดยไม่ต้องมีครูตักเตือน

3.2.2 การเคารพในสิทธิของผู้อื่น หมายถึง ในขณะที่เด็กเล่น เด็กไม่เข้าไปแย่ง หรือชวงชิงของเล่นในขณะที่เพื่อนกำลังเล่นอยู่

3.2.3 การเคารพกฎระเบียบวินัย หมายถึง ในขณะที่เด็กเล่นเด็กปฏิบัติตามกฎ กติกา อย่างเคร่งครัด

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยนี้ สามารถวัดได้จากแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ระดับขั้นการเล่นทางสังคม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกได้ 5 ระดับ คือ

4.1 ระดับขั้นเล่นคนเดียว (Solitary Play) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กเล่นคนเดียว สนใจเฉพาะของเล่นของตนเป็นหลัก เล่นของเล่นที่ต่างไปจากเพื่อนที่กำลังเล่นอยู่ เด็กเล่นอยู่ในระยะห่างที่สามารถพูดคุยได้ ไม่สนใจที่จะขยับเข้าไปเล่นหรือพูดกับเด็กอื่น ไม่แสดงความสนใจว่าผู้อื่นเล่นหรือทำอะไรอยู่

4.2 ระดับขั้นมองดูคนอื่นเล่น (Onlooker Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กมองดูคนอื่นเล่น ในบางครั้งอาจสนทนาหรือถามคำถามที่เขามองดูอยู่แต่ไม่เข้าไปร่วมเล่นด้วย เด็กจะอยู่ในระยะห่างที่พอจะได้ยินเสียงหรือมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

4.3 ระดับขั้นเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กเล่นอย่างเป็นอิสระ กิจกรรมหรือของเล่นที่เลือกนั้นมีความคล้ายคลึงหรือเหมือนกับเพื่อนรอบข้าง แต่เล่นตามความต้องการของตน ไม่พยายามที่จะเข้าไปแหกแซง หรือมีอิทธิพลต่อการเล่นของเพื่อนที่อยู่ใกล้ เด็กเล่นอยู่ข้าง ๆ มากกว่าที่จะเล่นด้วยกันกับเพื่อน และไม่แสดงความสนใจในการเข้ามาใหม่ หรือการย้ายออกจากกลุ่มของเพื่อนรอบข้าง

4.4 ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (Associative Play) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กร่วมเล่นกับเพื่อน มีการสนทนาซึ่งมักจะพูดถึงกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ที่ตนสนใจ มีการยืมหรือให้ยืมของเล่นทุก ๆ คนในกลุ่มเล่นคล้ายคลึงกัน ไม่มีการแบ่งหน้าที่กันหรือจัดกลุ่มเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการเล่น เด็กเล่นตามความสนใจของตนเป็นหลัก

4.5 ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Cooperative or Organized Supplementary Play) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กเล่นกันเป็นกลุ่มเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ หรือมีการแข่งขันกัน หรือเล่นบทบาทสมมติ เลียนแบบความเป็นอยู่ของผู้ใหญ่ หรือเล่นมีเกมกติกา มีระบบ มีผู้เข้ากลุ่มอยู่หนึ่งหรือสอง ซึ่งจะเป็นผู้คอยชี้นำการเล่นของสมาชิกคนอื่น ๆ

จากการศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมนี้ สามารถวัดได้จากการทำแบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม ที่ผู้วิจัยได้นำมาจากของ ดารณี ดิษยเดช (2531)

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ในโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตพระโขนง รวมทั้งสิ้น 300 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ขอกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยในหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม
   - 1.1 พัฒนาการทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย
     - 1.1.1 ความหมายและความสำคัญของพัฒนาการทางสังคม
     - 1.1.2 ลำดับขั้นพัฒนาการทางสังคม
   - 1.2 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย
     - 1.2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม
     - 1.2.2 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคม
       - 1.2.2.1 ความเอื้อเฟื้อ
       - 1.2.2.2 ความมีระเบียบวินัย
     - 1.2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม
     - 1.2.4 งานวิจัยด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่น
   - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการเล่น
   - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น
   - 2.3 พัฒนาการและพฤติกรรมการเล่นของเด็ก
   - 2.4 ประเภทของการเล่น
     - 2.4.1 การเล่นแบบไทย
       - 2.4.1.1 ประวัติความเป็นมาของการเล่นแบบไทย
       - 2.4.1.2 ความสำคัญของการเล่นแบบไทยในด้านวัฒนธรรม
       - 2.4.1.3 ประเภทและลักษณะการเล่นแบบไทย
     - 2.4.2 การเล่นแบบจัดอยู่ทั่วไป
   - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่น

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

1. พัฒนาการทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย

1.1 ความหมายและความสำคัญของพัฒนาการทางสังคม

เฮอลอค (Hurlock. 1978 : 228) ได้กล่าวถึง ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อจะเข้าสังคมได้ การที่เด็กจะเข้าสังคมได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งหมายความว่า เด็กจะเข้ากับสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเองว่าอย่างไรจึงจะเหมาะสม เด็กจะต้องรู้จักเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกัน

2. บทบาทในสังคม ซึ่งหมายความว่า แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมในสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมในสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าวได้แก่บทบาทของพ่อแม่ของเด็ก ของครู ฯลฯ บทบาทเหล่านี้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานสำหรับสมาชิกในสังคม การปฏิบัติตนไม่สมกับบทบาทที่สังคมกำหนด ทำให้เกิดปัญหาทางการปรับตัวเข้ากับสังคม และจะอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขไม่ได้

3. ทัศนคติต่อสังคม ซึ่งหมายความว่า ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่าตนเองเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม มีหน้าที่จะต้องเกี่ยวกันและให้ความร่วมมือกับหน่วยต่าง ๆ ในสังคม คนที่เข้าสังคมได้ดีจะต้องรู้สึกพอใจในกิจการทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 200) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการทางสังคมว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยมและเจตคติส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและส่วนที่สัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่น

ดารณี ดิษยเดช (2531 : 8) ได้ให้ความหมายพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า เป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้ตามบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีส่วนร่วมและพอใจกับสังคมนั้น ๆ

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับและสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ

1.2 ลำดับขั้นพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมดำเนินไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้น ดังที่นักจิตวิทยากล่าวไว้ ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริคสัน ได้เน้นพัฒนาการทางสังคมอย่างมาก โดยกล่าวว่าเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น และมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในสังคมเพิ่มขึ้น เด็กก็จะประสบปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ในการปรับตนในแต่ละขั้นของพัฒนาการจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาในระยะต่อไปด้วย อีริคสัน ได้กำหนดขั้นพัฒนาการทางสังคมออกเป็น 8 ขั้น แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเพียง 3 ขั้น ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการในระยะช่วงปฐมวัย เท่านั้น

1. ขั้นพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจและไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Misturst) เป็นพัฒนาการขั้นแรกสุด และมีความสำคัญต่อพัฒนาการในลำดับต่อไปเป็นอันมาก พัฒนาการในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 1 ปี ในระยะนี้เด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา บุคคลสำคัญในชีวิตของเด็กวัยนี้ ได้แก่ แม่และพี่เลี้ยง

2. ขั้นพัฒนาความสงสัยและละอายระคนกัน (Autonomy VS Shame and Doubt) เป็นพัฒนาการในระยะอายุประมาณ 1 - 3 ปี ในระยะนี้เด็กมักจะเกิดความรู้สึกขัดแย้งระหว่างการทำความพอใจของผู้ใหญ่และความต้องการทางร่างกายของตน เด็กในวัยนี้สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้บาง เริ่มเข้าใจการสื่อความหมายใน

ทางภาษามากขึ้น เด็กจะเริ่มพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง ซึ่งในบางครั้งจะขัดกับพัฒนาการในขั้นแรกคือ การพึ่งผู้อื่น หากเด็กไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกอายและสงสัยในความสามารถของตน ในระยะนี้ผู้ใหญ่จะเริ่มฝึกหัดให้รู้จักควบคุมการขับถ่ายให้เป็นเวลาและรู้จักรักษาความสะอาด ในขณะเดียวกันเด็กก็ต้องการจะขับถ่ายตามความต้องการของร่างกายของตน เด็กในวัยนี้จึงมักจะดื้อรั้นและชอบขัดคำสั่งผู้ใหญ่

3. ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่มและความรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) เป็นพัฒนาการทางสังคมในวัยระหว่าง 3 - 5 ปี เด็กในวัยนี้มีความสามารถในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เริ่มฝึกทักษะทางสังคม ทั้งในด้านการให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี พัฒนาความคิดริเริ่ม ซึ่งในบางครั้งอาจจะมีความขัดแย้งกับผู้อื่น ทำให้เกิดความรู้สึกผิด (Guilt) ขึ้นได้ เด็กที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความรู้สึกผิดอาจจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความคิดริเริ่ม และขาดทักษะในการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น (เอนกกุล กรีแสง. 2522 : 10 - 11)

1.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social Interpersonal Theory of Development)

ซูลิแวน ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวกับเด็กระดับปฐมวัยเท่านั้น

เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ทัศนคติของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเขามีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกกังวลและสามารถขจัดความวิตกกังวลนั้นได้ (Dinkmeyer. 1965 : 150 - 151 ; citing Sullivan. n.d.)

1.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม - บุคคลของกีเซล

กีเซล และอิล์ล (Gesell and Ilg) ได้แบ่งพัฒนาการของเด็กออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ โดยกล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคม - บุคคล (Personal Social Behavior) ไว้ว่า หมายถึง การตอบสนองบุคคลอื่นทางสังคม เช่น การเล่น พัฒนาการด้าน

ความเป็นเจ้าของ การยิ้ม และการตอบสนองต่อบุคคลอื่น ๆ กีเซล มีความเห็นว่า พัฒนาการนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาไปตามธรรมชาติ เมื่อถึงวัยนั้นเด็กจะทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องมีการเตรียมหรือฝึก ดังนั้น บิดามารดาจึงควรให้เด็กมีอิสระในการเลือกเรียน เลือกเล่นตามความสนใจและความสามารถ ไม่ควรเร่งหรือบังคับเด็กให้เรียนหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ก่อนที่เด็กจะมีความพร้อมในการกระทำสิ่งนั้น ๆ เพราะจะมีผลกระทบต่อเด็กในเวลาต่อมา

จากการที่ได้ศึกษาพัฒนาการทางสังคมนักจิตวิทยาจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางสังคมมีส่วนสำคัญต่อบุคคล เพราะบุคคลจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่นและในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมในเด็กปฐมวัยนั้น สามารถส่งเสริมด้วยการเล่น เพราะการเล่นเป็นวิธีที่เด็กจะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการศึกษาเอกสารพบว่า เด็กเริ่มเล่นกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยประมาณ 4 - 6 ขวบ และเด็กจะพยายามทำตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้เมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ

2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย

2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม

กูด (Good. 1965 : 44) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมหรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ (Page. 1977 : 314) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่นโดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

อิงลิช (English. 1958 : 506) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

ดังนั้นพฤติกรรมทางสังคมจึงหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยแต่ละกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกของแต่ละสังคม โดยพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น ได้รับการควบคุมดูแลจากองค์กรทางสังคม

2.2 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคม

ภรณี คุรุรัตนะ (2523 : 51 - 54) ได้แบ่งพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในวัยต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี แต่ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะวัย 4 - 5 ปี ดังต่อไปนี้

อายุ 4 ปี สามารถใช้ศัพท์ได้ประมาณ 1,500 คำ จะตั้งคำถามที่ขึ้นต้นด้วย เมื่อไร อย่างไร และทำไม ชอบเล่าเรื่องต่าง ๆ หรือนิทาน ซึ่งบางครั้งก็เป็นเรื่องที่เกิดจากความคิดฝันของตัวเอง อาจพูดคำหยาบหรือคำไม่สุภาพในบางครั้ง เล่นกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม และกลุ่มที่เล่นก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมว่าเขาสนใจทำกิจกรรมอะไร กลุ่มอาจจะสลายตัวไป บางครั้งก็รวมกลุ่มใหม่ในกิจกรรมใหม่ เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ จะเล่นโดยการสมมติหรือใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความรู้สึกห่วงใยหรือกังวลกับเด็กที่ได้รับบาดเจ็บ สามารถที่จะรอคอยจนถึงเวลาที่จะทำกิจกรรม แต่ก็ไม่แน่เสมอไปสำหรับการรอคอย เมื่อเจ็บเหนื่อย หรือไม่สบาย ตกใจกลัว ก็จะหันไปหาผู้ใหญ่เพื่อให้ปลอบโยน

อายุ 5 ขวบ ใช้ศัพท์ได้ประมาณ 3,000 คำ ชอบซักถาม มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวได้เป็นเวลานาน ๆ ขึ้น ชอบฝึกหัดที่จะทำอะไรใหม่ ๆ เล่นกับเพื่อน ๆ โดยเฉพาะการช่วยกันสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือการเล่นสมมติ ชอบการเล่นแข่งขันและร่วมทีมกับเพื่อน ๆ ในการแข่งขัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งรู้สึกไม่พอใจที่เห็นเด็กโตกว่าเล่นอย่างรุนแรงในสนามเด็กเล่น โดยทั่วไปต้องการยอมรับจากผู้ใหญ่

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1964 : 230 - 234)กล่าวว่า เด็กอายุ 2 - 6 ปี เรียนรู้วิธีการที่จะติดต่อทางสังคมและสมาคมกับบุคคลภายนอก เด็กเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น และให้ความร่วมมือในกิจกรรม ตลอดจนการเล่นเป็นกลุ่ม

ส่วน สุมน อมรวิวัฒน์ (2524 : 147) ได้รวบรวมลักษณะค่านิยมเชิงพฤติกรรมที่สำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานของเด็กไทยในระดับปฐมวัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. กิริยามารยาทเรียบร้อยตามธรรมเนียมไทย
2. สำรวมและควบคุมตนเองได้
3. มีสัมมาคารวะ
4. มั่นใจในตนเอง
5. มีระเบียบวินัย
6. กล้าแสดงออก
7. แก้ไขปัญหาได้
8. มีเหตุผล
9. ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
10. มองโลกในแง่ดี
11. มีสุนทรียภาพ
12. รับผิดชอบ
13. เป็นประชาธิปไตย
14. ขยัน
15. ประหยัด
16. ซื่อสัตย์
17. เมตตาและเอื้อเฟื้อ

ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เลือกลักษณะพฤติกรรมทางสังคมเพียง 2 ด้าน คือ ความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

2.2.1 <u>ความเอื้อเฟื้อ</u>

ความเอื้อเฟื้อ กรมการวัฒนธรรม (2496 : 3) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้หลายด้านดังนี้ คือ

1. ต้องมีความเอื้อเฟื้อเต็มใจช่วยเหลือบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่กันด้วยน้ำใสใจจริง โดยมิเห็นแก่หน้าหรือหวังอามิสลาภผลใด ๆ เป็นเครื่องตอบแทน อย่าเป็นคนดูดาย ในเมื่อพอจะช่วยเหลือได้

2. ต้องเป็นคนเผื่อแผ่มีน้ำใจกว้างขวางไม่คับแคบ ได้อะไรมาก็ไม่ตระหนี่ หวงแหนไว้บริโภคคนเดียว อดคิดที่จะเจือจานให้ผู้อื่นเพื่อให้เขาได้กินได้ใช้มีความสุขเช่นตนบ้างไม่ได้

3. รู้จักใช้เงินทองที่เก็บออมและประหยัดไว้ได้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้าง ตามควรแก่กำลังและฐานะ มิใช่จะตั้งหน้าแต่เก็บออมสะสมไว้ฝ่ายเดียว ขณะเดียวกันก็ไม่เผื่อแผ่เจือจานแก่คนอื่นจนสิ้นเนื้อประดาตัว

4. ต้องรู้จักเสียสละคือยอมเสียสละสิ่งที่ตนมีอยู่บ้าง จะเป็นทรัพย์สินเงินทองความสุขส่วนตัวหรืออย่างสูงสุดแม้ชีวิตอันมีค่าของตนตามโอกาสที่เห็นสมควรและจำเป็น

ส่วน เลมโบ (Lembo. 1967 : 70 - 73) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงความต้องการและความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าวเกิดจากความบังเอิญและบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตัวเอง

ส่วน แมคคอเลย์ และเบอร์โควิทซ์ (Macaulay and Berkowitz. 1970 : 3) ได้ให้ความหมายว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นพฤติกรรมที่มุ่งจะทำประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยไม่ได้หวังว่าจะได้รับรางวัลตอบแทน

กล่าวโดยสรุปว่า ความเอื้อเฟื้อ มีลักษณะที่เป็นการกระทำเพื่อผู้อื่น และยังเป็นการเสียสละ ใจกว้าง โอบอ้อมอารี เห็นใจ และเข้าใจถึงสภาพจิตใจผู้อื่น

<u>แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดและพัฒนาการของความเอื้อเฟื้อ</u>

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาความเอื้อเฟื้อและอธิบายถึงการเกิดและพัฒนาการของความเอื้อเฟื้อแตกต่างกันออกไป เป็นต้นว่า นักจิตวิเคราะห์ (Phychoanalyst) อธิบายว่า ความเอื้อเฟื้อเกิดจากแรงกระตุ้นของ อีโก้ (Ego) ที่พยายามจะทำความดี เพื่อชดเชยการกระทำที่ไม่ดี (เห็นแก่ตัว) ในวัยเด็ก แต่นักทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Psychologist) โดยเฉพาะ เพียเจท์ (Piaget. 1972) ได้อธิบายว่า ความเอื้อเฟื้อเกิดจากการเรียนรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่ง มีด (Meed. 1972) นักจิตวิทยาในสาขานี้อีกคนหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความเอื้อเฟื้อของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลนั้นเคยได้รับความช่วยเหลือที่เต็มใจจากผู้อื่นจึงทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะเลียนแบบความเอื้อเฟื้อ

ที่ตนเคยได้รับมาก่อน อันเป็นผลให้เด็กเรียนรู้บทบาทของตัวเอง และผู้อื่น และค่อย ๆ สะสมความเอื้อเฟื้อเพิ่มขึ้นตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป ความเอื้อเฟื้อของเด็กนั้นเกิดจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ซึ่งเด็กเคยได้รับความเอื้อเฟื้อมาก่อนจึงทำให้เด็กเลียนแบบการกระทำนั้นและสนองตอบไป ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการที่จะให้เด็กมาสัมพันธ์กันและเรียนรู้กันได้อย่างดีนั้นจะต้องอาศัย การเล่นเป็นตัวสำคัญ เพราะการเล่นเป็นการเรียนรู้ของเด็ก

2.2.2 <u>ความมีระเบียบวินัย</u>

ระเบียบวินัย เป็นสิ่งที่กำหนดมาตรฐานภายนอกขึ้นเพื่อควบคุมการกระทำหรือความประพฤติของบุคคล ดังนั้นระเบียบวินัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมทุกระดับ เพราะนอกจากจะเป็นเครื่องช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างเรียบร้อย (วนิช บรรจง และคนอื่น ๆ . 2521 : 24) วินัยยังเป็นการฝึกกาย วาจา ให้อยู่ในกรอบที่ดีเพื่อให้การอยู่ร่วมกันของสังคมส่วนรวมเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกด้วย (จรัล พรหมอยู. 2519 : 83) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วินัยเป็นทั้งข้อบังคับหรือระเบียบที่ตราไว้เพื่อควบคุมหมู่หรือคณะให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และช่วยฝึกหัดความประพฤติที่ดีงาม (กรมการศาสนา. 2521 : 5) นั่นคือ ความมีวินัยในสังคม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เคารพเชื่อฟังกฎหมายข้อบังคับของสังคมเพื่อความสุขส่วนตนและส่วนรวม (กลุ่มนักวิชาการ. 2525 : ไม่มีเลขหน้า)

สมควร อภัยพันธุ์ (2507 : 292 - 312) ได้แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการควบคุมพฤติกรรมโดยตนเองเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่เลือกว่าดี

2. วินัยในหมู่คณะ หมายถึง การใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย

การรักษาวินัยทั้ง 2 ประเภท มีความจำเป็นอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้ว การปฏิบัติงานต่าง ๆ จะบรรลุผลดีสมความมุ่งหมายไม่ได้ ดังนั้นการปลูกฝังความมีวินัยให้แก่เด็กจึงมีความจำเป็นต้องกระทำ ดังที่ ออซูเบล (Ausubel. 1968 : 59 - 60) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กว่า วินัยเป็นวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งช่วยให้เด็กมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. เรียนรู้มาตรฐานการกระทำหรือทำความประพฤติที่สังคมยอมรับ

2. มีวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดี เช่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ และอดทนต่อความคับข้องใจ

3. มีมโนธรรมที่ดี มีศีลธรรม

4. มีความปลอดภัยทางอารมณ์

ในการสร้างวินัยที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนั้น เชเวียคอฟ และฟริทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1955 : 4) ได้เสนอแนะลักษณะวินัยที่ดีไว้ดังนี้

1. ตั้งอยู่บนรากฐานของการเสียสละเพื่อมนุษยธรรม เช่น มีอิสรภาพ ความยุติธรรม และความเสมอภาคในหมู่ของคนทั้งหมด

2. ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการยอมรับนับถือศักดิ์ศรีและสิทธิของทุกคน

3. มีผลให้งานที่กระทำอยู่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะเป็นผู้นำ คือพร้อมที่จะบริการและปฏิบัติงานร่วมกับหมู่คณะเป็นอย่างดี

5. วินัยซึ่งกำหนดขึ้นมาจากความเข้าใจว่าต้องทำหรือไม่ทำ เพราะอะไรมากกว่าเป็นไปตามคำสั่ง

การส่งเสริมวินัยโดยยึดหลักดังกล่าว จะช่วยให้เด็กมีวินัยที่ดีเกิดขึ้นในตัวเอง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

แอแลน (Allen. 1970 : 119 - 172) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กที่ทำร้ายผู้อื่น และก้าวร้าวรุนแรง คือไม่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและรุนแรง ปรากฏว่า เด็กมีพฤติกรรมที่รุนแรงลดลง

กอสลิน (Goslin. 1962 : 283 - 296) พบว่า เด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะกล้องแกล้ว วางไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ร่าเริง เข้ากับคนง่าย เชื่อมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึก และสนใจผู้อื่น และเช่นเดียวกับ แมคแคนเดส (McCandless. 1961 : 511 - 516) พบว่า การยอมรับและไม่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนนั้นมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก

เมอร์เดรย และเนกูลา (Maudry and Nekula. 1939 : 193 - 215) ทดลองกับเด็ก 2 ขวบ พบว่า การตอบสนองกลับทางสังคมของเด็ก 2 ขวบ นอกจากจะมีความตอบสนองกลับกับเพื่อนแล้ว ยังมีการนำเอาสภาพแวดล้อม และของเล่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ฮาโลว์ (Halow. 1932 : 174) ทำการทดลองพบว่า การมีปะทะสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเด็กตอนต้น จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเด็กโตขึ้น

ดูลิตเติล (Doolittle. 1930 : 1940) ทำการศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดห้องเรียนกับพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาลที่เกิดขึ้น โดยการจัดกลุ่มตาม 1) กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในห้องเรียน 2) การใช้พื้นที่ 3) พื้นที่ใช้จัดกิจกรรม 4) การสำรองที่สำหรับวัสดุอุปกรณ์เฉพาะอย่าง วิธีศึกษาใช้การสังเกตนักเรียน 16 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเล่นอิสระเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ก่อนและหลังการจัดห้องเรียนใหม่ การจัดห้องเรียนใหม่ได้จากการ 1) ตรวจสอบจำนวนผู้ใช้พื้นที่ต่าง ๆ แต่ละพื้นที่ 2) ปรับหรือจัดที่ว่างใหม่ 3) จัดส่วนต่าง ๆ สำหรับพื้นที่ 4) จัดเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม ถูกหลัก ขณะสังเกตจดบันทึกพฤติกรรมและกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนทำ ลงในแผนที่ห้องเรียน พฤติกรรมที่พบก่อนจัดห้องเรียนใหม่ คือการก้าวร้าว การรับความช่วยเหลือจากครู การเล่น

แบบต่างคนต่างเล่น (Parallel Play) การจัดเตรียมอุปกรณ์ การจัดอุปกรณ์การวิ่ง การใช้อุปกรณ์อย่างเหมาะสม การใช้อุปกรณ์อย่างไม่เหมาะสม การทำลายอุปกรณ์ การไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ และการไปหาเพื่อน แบบของกิจกรรมที่พบคือ ขุดดิน เล่นละครวาด-ตัด ปะ-เขียน ต่อรูป ป่ายปีน ก่อสร้าง เล่นกินอาหารแบบสร้างสรรค์ เกมเล่นรูปสัตว์ ดูหนังสือ ฟังเทป และเล่นเป็นช่างไม้

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนใหม่ปรากฏว่า 1) เสียงรบกวนน้อยลง 2) มีการเล่นแบบร่วมมือกันมากขึ้น 3) มีการจัดเตรียมอุปกรณ์มากขึ้น 4) การเก็บอุปกรณ์หลังจากเล่นมากขึ้น 5) การใช้อุปกรณ์เหมาะสมมากขึ้น 6) การไม่เข้าไปพัวพันเกี่ยวข้องกับคนอื่นน้อยลง 7) การไปหาเพื่อนลดลง 8) มีการร่วมกิจกรรมเข้าด้วยกัน 9) มีการกระจายอำนาจเด็กไปทั่วห้องมากขึ้น 10) ใช้พื้นที่เล่นละครมากขึ้น และพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับ 1) พฤติกรรมก้าวร้าว 2) การช่วยเหลือครู 3) การวิ่ง 4) การเล่นคนเดียว และ 5) การเล่นแบบต่างคนต่างเล่น สรุปได้ว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องเรียนกับพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งชี้ให้เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 10 พฤติกรรม และที่พบนอกเหนือจากนี้แสดงให้เห็นว่า 1) การใช้พื้นที่ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับหนังสือมีมากขึ้น 2) มีการร่วมมือกันมากขึ้นในการเล่นละคร

วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนระดับอนุบาล โดยใช้เด็กอนุบาลในโรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 คน และเด็กหญิง 10 คน ที่ใช้ภาษาพูดเดียวกันและเป็นคนระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือการมีอำนาจในสังคมได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนในช่วงที่เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมเวลาที่สังเกตคนละ 120 นาที ส่วนพฤติกรรมการเป็นที่ยอมรับในสังคม คือการเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การสวมบทบาทเล่นผู้ใหญ่ การแสดงออกทั้งรักเพื่อนและเป็นศัตรูกับเพื่อน การแสดงความภาคภูมิใจต่อเพื่อน และการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือการประจบผู้ใหญ่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การใช้ผู้ใหญ่เป็นทางทำให้เกิดอำนาจ และการแข่งขันกับกลุ่มเพื่อน

170982

ซาโลมี (Salome. 1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในแง่ของ 1) วิธีการเข้ากลุ่ม 2) วิธีการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม และ 3) การมีส่วนเล่นในกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน เป็นชาย และหญิงเท่ากัน เขาได้สังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กเล่นกับกลุ่มเพื่อนคนละ 10 นาที โดยสังเกตเด็กทีละคน รวมเวลาที่สังเกตคนละ 70 นาที ตลอดเวลา 5 สัปดาห์ ขณะสังเกตจะบันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายใน 1) วิธีการเข้ากลุ่ม 2) วิธีการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม และ 3) การมีส่วนเล่นในกลุ่ม

แมรี่ (Mary. 1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์ วิธีการเข้ากลุ่มเพื่อน ความรู้สึกและวิธีการที่ไม่ได้ผลในการเข้ากลุ่มเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังคมมิติ บันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่นด้วย วีดิโอเทป คนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากกว่า มีปฏิสัมพันธ์มากกว่าและใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และมีวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่า และใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

วอร์เตอร์ส เพียช และโดห์มส์ (Walter, Peace and Dohms. 1967 : 15 - 16) ได้ศึกษาเด็กอายุ 3, 4 และ 5 ปี พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กมีลักษณะในรูปของความรักใคร่มากกว่าความก้าวร้าวในระหว่างการเล่น

2.4 งานวิจัยด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย

2.4.1 ด้านความเอื้อเฟื้อ

โดแลนด์ และอเดลเบอร์ก (Bryan and London. 1970 : 207 ; citing Doland and Adelberg. 1967) พบว่า เด็กที่มาจากโรงเรียนในแถบชานเมืองที่มีฐานะปานกลางค่อนข้างสูง มีความปรารถนาที่จะแบ่งปันสิ่งของมากกว่าเด็กที่มาจากสถานสงเคราะห์

บอนด์ (นิภา บุญยศรีสวัสดิ์. 2517 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Bond. 1969 : 3454) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของความเอื้อเฟื้อกับบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ของเด็กชั้นประถม โดยวัดลักษณะของความเอื้อเฟื้อจากการประเมินผลของครูและดูจากจำนวนขนมที่กลุ่มตัวอย่างบริจาคให้แก่เด็กยากจน ผลพบว่า เด็กหญิงมีลักษณะของความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารินทร์ มวงสุวรรณ (2517) ที่ว่า เด็กหญิงมีความเอื้อเฟื้อรวมและเอื้อเฟื้อต่อพวกพ้องมากกว่าเด็กชาย

เทอร์เนอร์ (Turner. 1948 : 502 - 516) ศึกษาความเอื้อเฟื้อของเด็ก 9 - 16 ปี จำนวน 116 คน โดยใช้แบบสอบถามวัดความเอื้อเฟื้อ โดยให้พ่อแม่ ครู นักสังคมสงเคราะห์ประเมินลักษณะความเอื้อเฟื้อของเด็ก ผลการวิจัยปรากฏว่า ความเอื้อเฟื้อสัมพันธ์กับความดีในแง่ของจริยธรรม ความมั่นคงทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

2.4.2 ด้านความมีระเบียบวินัย

เชเวียคอฟ และฟริทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1955 : 8 - 14) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กว่าควรจะเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการให้ปฏิบัติตามคำสั่ง และยังได้ให้ความเห็นต่อไปอีกว่า ควรเป็นเรื่องของความเต็มใจ ซึ่งมิใช่การกระทำตามคำสั่งหรือเพราะการลงโทษนั่นคือ การปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความชื่นชอบและความรักในอุดมคติหรือการยึดมั่นในจุดมุ่งหมายที่ตนสร้างขึ้น

มูสเสน (Mussen. 1969 : 335 - 341) พบว่า การฝึกวินัยให้แก่เด็ก โดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นวิธีการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พอแม่ต้องการ

เพค (Peck. 1958 : 347 - 350) ก็พบว่า การที่เด็กจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่พบว่า ความใส่ใจซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่กับลูก การให้ความรักของพ่อแม่ การฝึกวินัยที่ได้ผล จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรู้สึกผิดชอบสูง

ในด้านงานวิจัยของความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัยที่กล่าวมานี้ ส่วนมากจะเน้นในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่ามีส่วนที่ทำให้เด็กเกิดความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย ผู้วิจัยคิดว่านอกจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แล้ว การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับครู ในขณะที่เล่นอยู่โรงเรียนก็น่าที่จะมีส่วนให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมทางสังคม

ดังนั้น ทำให้ผู้วิจัยคิดที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย โดยให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่น

1. ความหมายและความสำคัญของการเล่น

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1956 : 321) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้น และมักเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำโดยไม่มีการบังคับ สำหรับ ฮัตต์ และกิบบี้ (ศรีสมวงศ์ วรรณศิลปิน. 2520 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Hutt and Gibby. n.d.)

ให้ความหมายของการเล่นว่า หมายถึง ความเพลิดเพลินเป็นกิจกรรมที่เกิดโดยอัตโนมัติ ไม่มีการวางแผน ไม่มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมากเกินไปกว่าทำให้เกิดความสนุกสนาน และเป็นการระบายความเครียด และรูดอลฟ์ (Rudolph.

1984 : 95) ได้สรุปว่า การเล่นเป็นกระบวนการของพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และสังคม ซึ่งการเล่นมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะความสมดุลย์ทางอารมณ์

นอกจากนี้ ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์ และโกลเดนสัน (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงมาจาก Hartley, Frank and Goldenson. 1952) ได้แบ่งการเล่นออกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่
2. การเล่นเป็นการแสดงสภาพชีวิตจริง
3. การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของเด็กในสังคม
4. การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก
5. การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ
6. การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ
7. การเล่นเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก
8. การเล่นเป็นการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

สำหรับความหมายของการเล่น ในประเทศไทยได้มีผู้ให้ความหมายดังนี้

มานิตย์ มานิตย์เจริญ (2514 : 1257) ได้ให้ความหมายคำว่า "เล่น" ตามพจนานุกรมไทย มีความหมายว่า ทำเพื่อสนุกหรือผ่อนคลายอารมณ์ แข่งขัน พนัน

และฉัววรรณ กินาวงศ์ (2526 : 223) ให้ความหมายการเล่นของเด็กว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามวัยและความต้องการของเด็ก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเล่น หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ทุกชนิดที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจและสนุกสนาน โดยไม่คำนึงถึงผลของการกระทำ อีกทั้งเป็นกระบวนการของพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กและบุคลิกภาพของเด็กทั้งในวันนี้และในอนาคตข้างหน้า

ส่วนความสำคัญของการเล่นนั้น เพียเจท์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.) ได้กล่าวเอาไว้ว่า

การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาจากการเล่น เด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากสิ่งเร้าได้ และขณะที่เด็กตอบสนองสิ่งเร้า เด็กจะสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้ เพียเจท์ได้แบ่งการเล่นไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาทของการเล่น คือการระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

/สำหรับ เกษลดา มานะจุติ (2529 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กว่า ช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาในแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านขบวนการค้นคว้า สำรวจ ทดลอง ใช้กล้ามเนื้อประสาทสัมผัสทั้งห้า ตา มือ หู จมูก ปาก ให้ประสานกันจนก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีวิธีการอื่นใดจะสอนได้ดีเท่า

2. ช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมเชาวน์ปัญญา จากการเล่นเด็กจะเกิดความคิดริเริ่มแปลก ๆ ใหม่ ๆ รู้จักใช้สติปัญญาประยุกต์ ปรับปรุง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางการเล่นที่ไม่ซ้ำซากอยู่เช่นเดิม หรือเลียนแบบจากตัวอย่างที่เคยพบเห็นแต่อย่างเดียว

3. ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมอันเป็นพื้นฐานที่จะช่วยปลูกฝังให้เด็กมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักการสับเปลี่ยน รอคอย รอบคอบ วางแผน เสียสละ ให้อภัยและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีน้ำใจต่อกันและกัน

4. ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ลดความตึงเครียดหรือสับสนทางอารมณ์ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพขัดแย้งของสิ่งแวดล้อม ในระหว่างที่เด็กเล่น อารมณ์ขุ่นมัว ความคับข้องใจ อารมณ์โกรธ ความเสียใจ ผิดหวัง จะได้รับการระบายออก เป็นการช่วยปรับอารมณ์ของเด็กให้กลับสู่ภาวะปกติได้

5. ช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้น จากกิจกรรมการเล่น เด็กจะได้เคลื่อนไหว แขน ขา และอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย ทำให้สามารถทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น มีทักษะความคล่องแคล่วว่องไว มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเล่นเป็นหัวใจและมีความสำคัญยิ่งในวัยเด็ก ธรรมชาติของเด็กทุกคนชอบเล่น เพราะนอกจากจะเป็นการสนองความต้องการทางพัฒนาการทั้ง 4 ด้านแล้ว ยังส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจด้วย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย

2. <u>ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น</u>

โอลสัน (เกษลดา มานะจุติ. 2529 : 3 - 4 ; อ้างอิงมาจาก Olson. 1959) ได้กำหนดทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นเอาไว้พอสรุปได้ดังนี้คือ

2.1 <u>การเล่นเป็นทฤษฎีแห่งวิวัฒนาการ</u> (Recapitulation Theory) คือการที่เด็กแต่ละเผ่าพันธุ์นำเอากิจกรรมการเล่นของบรรพบุรุษมาพิจารณาทบทวน และปฏิบัติการเล่นเลียนวิถีชีวิตของคนรุ่นเก่า เกี่ยวเล่นมากก่อนด้วยสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติอย่างมีเอกลักษณ์ในสังคมแห่งวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น เด็กไทยนำเอาการเล่นมอญซ่อนผ้า งูกินหาง หรือขี่ม้าส่งเมืองมาเล่นโดยยึดตามกติกาเหมือนอย่างเช่นที่บรรพบุรุษเคยปฏิบัติก่อนในอดีต

2.2 <u>การเล่นเป็นทฤษฎีสันทนาการ</u> (Recreation Theory) หมายถึง การเล่นนั้น เป็นกิจกรรมที่จะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตมนุษย์ได้ช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส ช่วยเสริมสร้างสุขภาพพลานามัยที่ดีให้กับมนุษย์ ตลอดจนเป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นงานอดิเรก ให้แก่เด็กได้

2.3 <u>การเล่นเป็นทฤษฎีแห่งการเตรียมชีวิต</u> (Preparation Theory) คือว่า การเล่น เป็นขบวนการที่จะช่วยเตรียมเด็กในวันนี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า จากการเล่น เด็กจะได้เรียนรู้บทบาทของคนในสังคม เรียนรู้ที่จะใช้กลไกของร่างกายอย่างประสานสัมพันธ์กัน รู้จักการขบคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา เรียนรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของโลกที่อาศัยอยู่ เข้าใจธรรมชาติของคน พืช สัตว์ และสิ่งของทั้งหลายอันเป็นความเข้าใจและทักษะพื้นฐานซึ่งจำเป็นสำหรับเด็กเพื่อจะนำไปใช้ในชีวิตภายหน้า

จากทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นทั้ง 3 ทฤษฎีนี้ พอสรุปได้ว่า การเล่นช่วยทำให้เห็นวิธีการที่มีในอดีตแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น และยังช่วยในการระบายความตึงเครียดของอารมณ์ เพราะจะเกิดความสนุกสนานในขณะที่เด็กเล่น และยังช่วยชักเกลาจิตใจขณะที่เด็กเล่นร่วมกัน รู้จักปรับตัวในขณะเล่นกับเพื่อน ๆ

3. พัฒนาการและพฤติกรรมการเล่นของเด็ก

การเล่นของเด็กเป็นแนวทางหรือวิธีการที่เด็กแปลและถ่ายทอดความหมาย ความเข้าใจ และความรู้สึกที่เขามีต่อสิ่งและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวออกมาเป็นการกระทำเพื่อให้ตัวเองเรียนรู้และให้ผู้อื่นรับรู้ความสามารถของตน การเล่นต่าง ๆ ของเด็กจึงมีลำดับขั้นพัฒนาการที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจและทางสังคมของเด็ก ดังที่ เพียเจท์ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 21 - 22 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1962) ได้แบ่งแยกพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจของเด็กออกเป็นลำดับขั้นของพัฒนาการทางการเล่นตามแนวทฤษฎี มีดังนี้คือ

3.1 ขั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัส - รู้สึกและกลไกเคลื่อนไหวต่าง ๆ (Sensory Motor Stage) เนื่องจากในขั้นแรกของการเจริญวัย เด็กยังไม่สามารถแยกตนเอง (Self) และสิ่งแวดล้อมให้ออกจากกันได้ เด็กเชื่อแต่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องรวมอยู่ที่ตนเอง ตนเองต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องเป็นผู้กระทำ เช่น มีความเข้าใจว่า ความคงที่ของวัตถุจะไม่มี ถ้าตัวเขาเองไม่ได้รับรู้ มองเห็นหรือจับต้องวัตถุนั้นอยู่ ประกอบกับกล้ามเนื้อแขนขา และอวัยวะส่วนต่าง ๆ ต้องการถูกฝึกฝน ถูกใช้เพื่อให้พัฒนา การเล่นของเด็กในระยะก่อนวัย 4 ขวบ จึงมุ่งที่การนำตัวออกไปประสมกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้น ๆ ด้วยตนเอง โดยใช้สมรรถภาพและร่างกายเข้าร่วมเล่น ลักษณะการเล่นจึงเป็นการกระทำกิจกรรมที่เคลื่อนไหวมีอิริยาบท มีการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้มาก และมีการย้ำซ้ำทวนการกระทำหรือการเล่นนั้นบ่อย ๆ โดยไม่เบื่อหน่าย

3.2 ขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Representation Stage) เมื่อเด็กมีการพัฒนาในด้านสติปัญญาเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะ เด็กจะมีความสามารถในการตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ใคร่เรียน และความต้องการใช้ความสามารถที่เพิ่มขึ้นเป็นไปในแนวที่เริ่ม

รู้จักใช้ความคิด มโนภาพ และจินตนาการให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นของตน ระยะระหว่าง 2 - 7 ขวบ จึงเป็นระยะที่ความคิดในด้านสัญลักษณ์ของเด็กจะก่อรูปและพัฒนาขึ้น เด็กจะเอาใจใส่กับการเล่นที่มีการสมมติหรือกำหนดให้สิ่งเราต่าง ๆ รวมทั้งวัตถุของเล่นและตัวบุคคล มีฐานะเป็นตัวแทนสิ่งของและสถานที่เป็นจริงในชีวิต

3.3 ขั้นการเล่นที่สื่อความคิดความเข้าใจ (Reflective Stage) ครั้นอายุประมาณ 7 ขวบ การต่อเติมความคิด การเกิดความคิดรวบยอดมีมากขึ้นและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น เด็กจะมีพัฒนาการการรับรู้ที่สามารถจัดหมวดหมู่หรือประเภทของวัตถุและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ (Categorization) ตลอดจนมีการพัฒนาทางด้านภาษามากพอที่จะสื่อความเข้าใจกับบุคคลอื่น การเล่นส่วนใหญ่ในระยะนี้ จึงเป็นไปในรูปการเล่นที่มีกฎเกณฑ์และขั้นตอนเข้ามาเกี่ยวข้อง ตัวอย่างการเล่นบท พ่อ แม่ ลูก และหมอ จะมีการเชิญบทเป็นละคร เป็นเรื่อง มีการขึ้นต้น ดำเนินเรื่อง และสรุปลงท้ายเรื่องภาษาที่ใช้การลำดับบท และขั้นตอนของเรื่องจะสะท้อนให้เห็นถึงการที่เด็กต้องรวบรวมและวางแนวความคิดเพื่อให้สอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล และความเป็นไปได้ และเพื่อให้สื่อความคิดของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจ

เพียเจท์ ยังได้ให้ข้อสังเกตว่า ในระยะ 4 - 7 ขวบ การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเกิดจากความคิดคำนึงและความคิดเห็นของเด็กจะเริ่มลดน้อยลงเรื่อย ๆ และเด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริงตามธรรมชาติรอบตัวได้

ส่วนพัฒนาการเล่นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมนั้น ได้มีนักจิตวิทยาได้แบ่งขั้นตอนการเล่นไว้ 5 ขั้น ดังที่ ฉวีวรรณ จึงเจริญ (ม.ป.ป. : 25 - 28) ได้สรุปไว้ดังนี้ คือ

ขั้นเล่นลำพังคนเดียว (Solitary Play)

เป็นการเล่นเพื่อแสวงหาประสบการณ์และทำความรู้จักคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม เด็กจะเล่นคนเดียวแม้ไม่มีของเล่นให้เล่น ก็จะเล่นกับอวัยวะของตนเอง เช่น นิ้วมือ นิ้วเท้า แขน ขา ทำเสียง ส่งเสียง ถ้ามีของเล่นก็จะจับฉวยยึดเอาไว้เคาะ ฟาด หยิบจับ ซึ่งตามทฤษฎีของการเล่น เรียกว่า เด็กเล่นเพราะมีพลังส่วนเกิน เล่นเพื่อสนองความต้องการทางสรีระของตน จะเล่นกับผู้ใหญ่ใกล้ตัวที่ตนคุ้นเคย บางก็คือ พ่อแม่ พี่เลี้ยง เป็นการเล่นเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ที่ต้องอุ้มกอด เล้ยงดูกันอย่างใกล้ชิดนั่นเอง

ขั้นการเล่นโดยดูคนอื่นเล่น (Spectation Play)

เด็กจะเริ่มพัฒนาทักษะทางสังคมโดยการเฝ้าดูคนอื่นเล่น ดูพี่ ๆ น้อง ๆ เล่น นับว่าเริ่มจะเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์สนใจไปสู่ความรู้ที่พอจะร่วมกับคนอื่นได้ แต่ยังไม่ลงมือปฏิบัติการร่วมด้วย ยกเว้นการเล่นกับผู้ใกล้ชิด พ่อ แม่ พี่เลี้ยง ยกเว้นการเล่นในเชิงปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ หรือผู้ใกล้ชิดที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ซึ่งเด็กวัยนี้จะมีอายุในราว 1 - 2 ปี

ขั้นการเล่นแบบต่างคนต่างเล่น (Parallel Play)

เป็นระยะที่เด็กสังเกตคนอื่นเล่นด้วย เริ่มสนใจคนอื่นเล่นแต่ไม่เล่นด้วย บางทีเล่นของเหมือน ๆ กัน ทำตามกันเอาอย่างกัน แต่ไม่แบ่งปันของเล่นกัน ปัญหาจึงมีเกิดขึ้น คือ แย่งของเล่นชนิดเดียวกัน ครูผู้ใหญ่ต้องหาของให้เพียงพอ และฝึกให้รู้จักแบ่งของกัน ไม่แย่งกัน เด็กในวัยนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 2 - 4 ปี

ขั้นการเล่นด้วยกันได้ จับคู่เล่นกันได้ (Partnership Play)

เด็กวัยนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 4 - 6 ปี เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางสังคมมากขึ้น รู้จักถ่อยทีถ่อยอาศัย พูดคุยกัน ปรึกษากัน จะทำอะไรด้วยกัน แบ่งปันของเล่นร่วมกัน เป็นการนำไปสู่ความร่วมมือในการเล่น เป็นหมู่คณะหรือเป็นกลุ่มอาจเป็นกลุ่มย่อย ๆ 2 - 3 คน 3 - 4 คน 4 - 5 - 6 คน แต่ในกรณีกลุ่มใหญ่ก็อาจจะมีกิจกรรมการเล่นที่มีกิจกรรมย่อย ๆ รวมอยู่ด้วย การเล่นในลักษณะนี้จะนำไปสู่การเล่นเชิงความร่วมมือ (Co-perative Play) ซึ่งจะนำไปสู่กฎเกณฑ์ กติกาเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการเล่นเกมชนิดต่าง ๆ กับเพื่อน ๆ

ขั้นการเล่นเป็นกลุ่มเป็นทีม (Group Play)

เด็กวัยนี้อายุ 6 - 12 ปี จะเล่นรวมกลุ่มเป็นทีมได้ ถ้ามีการเข้าใจกติกา ยอมรับกฎเกณฑ์ มีการแข่งขัน รู้จักแพ้ชนะได้ รู้จักใช้เหตุ - ใช้ผล และมีการตัดสินใจประกอบการเล่นได้ เพื่อให้มีกระบวนการเล่นเป็นกลุ่ม มีการปรึกษาหารือ หาวิธีแก้ปัญหาเพื่อจะให้พบกับความสำเร็จหรือชัยชนะในการเล่นเกม เป็นวัยที่เหมาะที่สุดที่จะปลูกฝังการรู้จักยอมรับการแพ้ การชนะอย่างมีน้ำใจนักกีฬา นอกจากนั้นยังฝึกการรับผิดชอบในหน้าที่ การแบ่งหน้าที่กันทำทั้งในเวลาก่อนเล่น และภายหลังการเล่น

ดังนั้น พัฒนาการเล่นทางสังคมในระยะแรก เด็กจะถือตัวเองเป็นศูนย์กลางของความสำคัญเนื่องจากพัฒนาการทางการใช้ภาษายังไม่อยู่ในขั้นที่จะใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจตามตนได้ และเด็กยังต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองเพื่อรู้จักตนเอง การเล่นจึงมักเป็นการเล่นคนเดียว ต่อมาเมื่อเด็กได้รู้จักและสร้างตัวตนที่แท้จริงขึ้นมาบ้างแล้ว โดยสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ออกได้ว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกัน เด็กจึงเริ่มที่จะสนใจและต้องการเล่นด้วยกันกับเด็กอื่นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เมื่อ ยังไม่รู้จักเล่นด้วยกันก็ได้ แต่เล่นคนเดียวอยู่ใกล้ ๆ ต่อมาก็พยายามเข้าร่วมเล่นโดยการเล่นเหมือน ๆ กัน โดยยอมเป็นผู้ตาม และในที่สุดก็เข้าร่วมเล่นด้วยกัน โดยตนเองมีโอกาสเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นบ้าง

ส่วนพฤติกรรมการเล่นของเด็ก สมิท (เลขา ปิยะอัจฉริยะ คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. 2524 : 19 - 21 ; อ้างอิงมาจาก Smith. 1972) ได้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

การเลียนแบบ (Imitation) การเล่นเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็นและทราบถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้เล่น ในด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้เล่นหรือเด็ก การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งรอบตัวต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ผ่านเข้าไปทางประสาทสัมผัส แต่ยังไม่อาจจะเข้าใจหรือรู้ความหมายได้ในทันทีที่รับรู้

ในการเล่นเลียนแบบ เด็กจะผสมผสานกลมกลืนหรือปรุงแต่งสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ให้สอดคล้องเข้ากับสิ่งที่เด็กเรียนรู้แล้ว คุ้นเคยแล้ว (Cognized Known) จะเห็นได้จากการที่เด็กมักจะเล่นเลียนแบบสิ่งที่ตนคุ้นเคยก่อนและเห็นว่าสำคัญ แต่สถานการณ์หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ภูมิหลังของเด็กแต่ละคน

การสำรวจ (Exploration) ความสนใจ ความสงสัย และความกระตือรือร้นใคร่รู้ในสิ่งรอบตัวต่าง ๆ เป็นคุณสมบัติประจำวัยของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ 3 - 6 ปี และเป็นรากฐานของการเล่นแบบสำรวจ หากผู้ใหญ่รู้จักสนับสนุนการเล่นให้ถูกวิธีแล้วคุณสมบัติประจำวัยนี้ ก็จะได้รับการพัฒนาและมีติดตัวเด็กต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งยังจะทำให้การเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่มีค่าในการเล่นสำรวจเด็กจะได้ใช้ประสาทรับความรู้สึกของเขามากกว่าเพียงการสัมผัส จับต้องหรือดูเฉย ๆ เด็กจะจับ จี้ไชของเล่น กลิ้งมันไปมา ลองทบ ลองดูดดู ฟังว่ามีเสียงมาจากส่วนไหนของการเล่น แล้วค้นหาต้นเหตุที่มาของเสียงด้วยการแกะของเล่นออกมาดู ซึ่งบางครั้ง

อาจทำให้ของเสีย แต่เด็กก็จะเรียนรู้ว่าตนเองสามารถทำให้สิ่งและสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดหรือเปลี่ยนแปลงได้ ความไวของประสาทรับความรู้สึกจะเกิดหรือพัฒนาตามประสบการณ์ใหม่ของการเล่นสำรวจอยู่เสมอ การเล่นสำรวจนี้จะเป็นพฤติกรรมขั้นที่จะนำเด็กไปสู่การค้นพบและการแก้ปัญหาบางสิ่งหรือสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้และมีประสบการณ์มาก่อน

การทดสอบ (Testing) ในการเล่นแบบทดสอบเด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจและความรู้เดิมจากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นรากฐาน สิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษา แล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่น เพื่อทดสอบดูว่า คุณสมบัติของการเล่นและวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่ อย่างไร เช่น ถ้าเอาแท่งไม้สี่เหลี่ยมมาตั้งเป็นรูปต่าง ๆ จะเป็นรูปอะไรได้บ้าง และจะตั้งได้สูงมาก ๆ ตามที่คิดที่ต้องการหรือไม่ เป็นต้น การทดสอบเด็กจึงควรมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุหรือสถานการณ์ที่เล่นก่อน โดยการเล่นสำรวจและเล่นเลียนแบบ

การสร้าง (Construction) การเล่นสร้าง หมายถึง การที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดทำของเล่น โดยการเอาก้านกล้วยมาหักส่วนบนลง ตกแต่งทำเป็นหัวแล้วใช้ขี่เล่น การสร้างสถานการณ์การเล่นโดยการสร้างเรื่องและเล่นตามเรื่อง การวางกฎเกณฑ์ การเล่นโดยกำหนดบทบาทของผู้เล่นใหม่หรือเปลี่ยนแปลงจากของเดิม การเล่นสร้างเริ่มต้นจากการที่เด็กสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ออกได้ว่าต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร โดยมีเหตุผลที่จะสรุปแยกแยะความต่างและความเหมือนกันนั้นได้ (Differentation Process) และโดยไม่รู้ตัว เด็กจะเริ่มใช้อารมณ์และความคิดเห็นของเขาออกมาเป็นการกระทำ ซึ่งตัวเด็กสามารถควบคุมได้ การเล่นสร้างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ ความคิดและเหตุผลใหม่มาสัมพันธ์กันขึ้นในรูปรวมใหม่ เพื่อก่อให้เกิดความคิดและประสบการณ์ใหม่ ๆ ของผู้เล่นหรือเด็กยังต้องใช้ความคิด ความสามารถอื่น ๆ อีก เช่น การแปลความหมายของความคิดเห็นและความรู้สึกของตนออกมาในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Representation) ดังตัวอย่างการสร้างข้อสมมติให้ก้านกล้วยเป็นม้าการสื่อความหมายของการเล่น ให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้โดยการใช้ภาษาพูด (Verbal) และกิริยาท่าทาง สีหน้า (Non - Verbal) ดังตัวอย่างการเล่นเลียนแบบหรือการเล่นสร้างเรื่องตามความคิดคำนึง

พฤติกรรมในแต่ละด้านนั้นมีความซับซ้อนและความต่อเนื่องของการใช้ทักษะทางกายและทางความคิดซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน พฤติกรรมการเล่นจึงเป็นเครื่องชี้วุฒิภาวะทางร่างกาย สมอง บุคลิกภาพ และสังคมของเด็กด้วย

4. ประเภทของการเล่น

ลักษณะของการเล่นของเด็กแตกต่างกันไปในแต่ละวัย แต่ละวัน แต่ละเวลา และแต่ละบุคคล ตามสภาพการและความพอใจของเด็ก ทั้งนี้เพราะการเล่นแต่ละชนิดให้ความพอใจแก่เด็กแตกต่างกัน บางครั้งก็ชอบดูคนอื่นเล่น หรือบางเวลาเด็กก็ชอบเล่นกิจกรรมที่ร่วมมือกับคนอื่น มีการผลัดเปลี่ยนวัตถุกันเล่น เด็กแต่ละคนมีโอกาสเล่นในแบบต่าง ๆ กัน ดังที่ ศรีสมวงศ์ วรรณศิลปิน (2520 : 12 - 16) ได้สรุปการเล่นไว้ 6 ขั้นตอน คือ

1. การเล่นเพื่อการค้นคว้า เป็นการเล่นที่เด็กใช้ประสาทสัมผัสในการทดลอง หยิบจับ ตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เนื่องจากเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น ทำให้เด็กได้เรียนรูปร่าง ขนาด ความหยาบละเอียดของวัตถุ ความแตกต่างของเสียง สังเกตความแก่อ่อนของสี เป็นต้น

2. การเล่นที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะทางมือ เป็นการเล่นที่เด็กนำสิ่งของต่าง ๆ มาประกอบเป็นของเล่นอย่างง่าย ๆ ได้ ซึ่งการกระทำนั้นทำให้เด็กได้รับความสุข ความพอใจ

3. การเล่นเป็นละครหรือจินตนาการ เป็นการเล่นเลียนแบบจากสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เด็กจะดัดแปลงสถานที่เล่นให้เป็นสถานที่ตามความคิดของเขาเอง และนำสิ่งของต่าง ๆ มาดัดแปลงให้เป็นตามความคิดของเขาเองเช่นกัน

4. การเล่นออกกำลังกาย เป็นการเล่นที่ใช้พลังร่างกาย ซึ่งเด็กจะมาเล่นร่วมกัน ต้องเคารพกฎของการเล่น เรียนรู้ การแพ้ชนะ และทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี

5. การเล่นเกมในบ้าน เป็นการเล่นร่วมกับพี่ ๆ น้อง ๆ ภายในครอบครัว

6. การเล่นช่วยทำให้เพลิดเพลินจากการดู ฟัง สังเกต เป็นการเล่นที่อาศัยการดูคนอื่นเล่น หรือดูผู้ใหญ่ทำงาน หรือสังเกตการแสดงท่าทางของสัตว์ หรือชอบที่จะฟังเรื่องราวต่าง ๆ ฟังเพลง นิทาน ซึ่งทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และสนุกสนานได้

ส่วน โคลัมบัส (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 19 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Kolumbus. 1979 : 29) ได้แบ่งประเภทการเล่นออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. การเล่นอย่างอิสระ เป็นการเล่นซึ่งเด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามลำพัง หรือเล่นเป็นกลุ่มตามที่เด็กสนใจ ซึ่งการเล่นบทบาทหางสังคมนั้นเป็นการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่

2. การเล่นสมมติ เป็นการเล่นบทบาทหางสังคม หรือการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ การเล่นชนิดนี้เด็กจะมีอิสระที่จะคิดและใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นสมมติเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.1 โครงสร้างของสังคม

2.2 ได้มีโอกาสระบายอารมณ์

2.3 ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

2.4 เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ

สำหรับ แฮมมอนด์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 20 - 24 ; อ้างอิงมาจาก Hammond. 1976 : 248) ได้แบ่งการเล่นออกเป็นการเล่นกลางแจ้ง และการเล่นในร่ม และได้อธิบายไว้ดังนี้

1. การเล่นกลางแจ้ง (Outdoor Play) จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย คือเสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว และยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ในขณะที่เด็กเล่น เขาจะเรียนรู้ที่จะแบ่งปันอุปกรณ์การเล่นกับเพื่อน

2. การเล่นในร่ม (Indoor Play) เป็นการเล่นภายในห้อง ซึ่งภายในห้องจะต้องมีที่ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวเกี่ยวกับประเภทของการเล่น พอสรุปได้ว่า การเล่นแต่ละประเภท มีข้อแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจของเด็กว่าต้องการจะเล่นการเล่นชนิดใด แต่การเล่นแต่ละประเภทก็ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านให้ได้พัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ในอนาคต นอกจากนี้ประเภทของการเล่นยังแบ่งได้อีกดังนี้

4.1 การเล่นแบบไทย

การเล่นแบบไทยนั้นเป็นการเล่นชนิดหนึ่งซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรม การเล่นของเด็กไทยที่มีในท้องถิ่นแต่ละจังหวัด หรือแต่ละภาคของไทยนั้น ตามที่ พูนสุข บุณยสวัสดิ์ (คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นเด็ก. 2524 : 67) ได้สรุปไว้มีลักษณะ ดังนี้

1. ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น

2. ไม่มีอุปกรณ์หรือเครื่องประกอบการเล่นมากนัก ถ้ามีก็จะเป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

3. เป็นการเล่นง่าย ๆ ไม่มีกติกาซับซ้อน เด็กมีอิสระในการเล่นอย่างสนุกสนาน เป็นผู้คิดเกมการเล่น และตั้งกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น

4. เป็นการเล่นเพื่อออกกำลังกายเป็นส่วนใหญ่ ให้มีความคล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนไหวร่างกาย ขณะเดียวกันก็ฝึกความสังเกต ไหวพริบ ความแม่นยำ การตัดสินใจ และความพร้อมเพรียง

5. มีเนื้อร้องและบทสนทนาประกอบ ที่มีคำสัมผัสคล้องจองกันทำให้สนุกสนานยิ่งขึ้น

ส่วน ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2525 : 167) ได้สรุปการเล่นแบบไทยไว้ดังนี้คือ

1. การเล่นของเด็กไทยมักนิยมเล่นกันเป็นกลุ่มมากกว่าที่จะเล่นคนเดียว

2. การเล่นของเด็กไทยประเภทที่มีกฎ กติกา ส่วนใหญ่มักจะดำเนินการตามที่ได้สืบทอดกันมาแต่โบราณกาลจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่อาจมีข้อปลีกย่อยผิดเพี้ยนกันไปบ้างในบางท้องถิ่น

3. การเล่นของเด็กไทยมักจะไม่กำหนดจำนวนผู้เล่นไว้ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้

4. การเล่นของเด็กไทยไม่นิยมใช้อุปกรณ์ที่มีราคาแพง แต่นิยมใช้อุปกรณ์ที่สามารถหาได้ง่าย ๆ จากท้องถิ่นนั้น ๆ ส่วนมากมักจะได้มาจากพืชและวัสดุที่เหลือใช้ เช่น กาบมะพร้าว กาบกล้วย เมล็ดพืช กะลา ก้อนหิน ก้อนกรวด เป็นต้น

ดังนั้น การเล่นของไทยพอสรุปได้ว่า เป็นการเล่นที่ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น ใช้วัสดุตามธรรมชาติ ไม่มีกฎ กติกาซับซ้อน ส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของการเล่นแบบไทย

การเล่นแบบไทยนั้น ตามที่พระยาอนุมานราชธน (2510 : 130) ได้ศึกษาพบว่า มีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อมนุษย์เพิ่งรู้จักเอาดินมาปั้นเป็นภาชนะในครั้งแรกแล้วจึงเจริญคลี่คลายมาเป็นลำดับ เด็กที่เห็นผู้ใหญ่ทำก็เลียนแบบมาปั้นเล่นบ้าง เช่น การเล่นแตกโพละ คือเอาดินมาปั้นเป็นรูปกระทงเล็ก ๆ แต่ให้ส่วนที่เป็นก้นมีลักษณะบางที่สุดเท่าที่จะบางได้ เพื่อให้แตกเป็นรูปโหว่ เพื่อชดใช้เนื้อดินที่โหว่ไป

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ (2522 : 7 - 8) ได้กล่าวว่า ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง มีกล่าวถึงว่า คนในสมัยนั้นอยู่เย็นเป็นสุข อยากเล่นก็เล่น ดังที่กล่าวไว้ว่า "...ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักหัว หัว ใครจักมักเลื่อน เลื่อน..." ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้กล่าวถึง การเล่นบางอย่างไว้ในบทละครเรื่องนางมโนราห์ ว่าในสมัยนั้นมีการเล่นลิงชิงช้า และการเล่นปลาลงอวน ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ก็ปรากฏการเล่นหลายอย่างดังที่กล่าวไว้ในบทละครเรื่องอิเหนา เช่น ตะกร้อ จองเปขี้ม้าส่งเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ พระยาอนุมานราชธน ยังได้กล่าวถึงการเล่นของเด็กในสมัยท่านไว้ว่า การเล่นของเด็กปูนนี้ ไม่ใช่มีปืน มีรถยนต์เล็ก ๆ อย่างที่เด็กเล่นกันเกร่ออยู่ในเวลานี้ ลูกหนังสำหรับเล่น แม้มีแล้วก็แพงและยังไม่แพร่หลาย ตุ๊กตาที่มีคานคือ ตุ๊กตาลมลุก และตุ๊กตาเจ้าพราหมณ์นั่งเท้าแขน สำหรับเด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตาเหล่านี้ เด็ก ๆ ชาวบ้านไม่มีเล่นเพราะต้องซื้อ จะมีแต่ผู้ใหญ่ทำให้หรือไม่เด็กก็ทำกันเอง ตามแบบอย่างที่สืบต่อกันมา ตั้งแต่ไหนก็ไม่ทราบ เช่น มาก้านกล้วย ปืนก้านกล้วย ตะกร้อ สานด้วยทางมะพร้าว สำหรับโยนเตะเล่น หรือตุ๊กตาวัว ควาย ปั้นด้วยดินเหนียว (พระยาอนุมานราชธน. 2510 : 127) สำหรับ กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2517) ได้กล่าวว่า การเล่นของเด็กในปัจจุบันนี้ เด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตากระดาษ ตัดเสื้อผ้า ซึ่งมีขายเป็นเล่มจากต่างประเทศ

เด็กผู้ชายเล่นปืน เล่นรถ เล่นจรวด และเครื่องเล่นต่าง ๆ ซึ่งมีขายมากมาย การเล่นของเด็กไทยสมัยก่อนค่อยเลือนหายไปทีละน้อย ๆ จนเกือบจะสูญหมดแล้ว การเล่นในสมัยนั้นนิยมเล่น กาฟักไข่ ชักคะเย่อ ซ่อนหา มอญซ่อนผ้า ไฮโล่ง รีรีข้าวสาร วิ่งเปรี้ยว ลิงชิงหลัก เสือข้ามห้วย เสือกินวัว ปลาหมอตกกระทะ หมากเก็บ

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ (2522 : 10) ยังได้กล่าวต่อไปอีกว่าสมัยก่อนเด็กมีอิสระในการเล่นอย่างสนุกสนาน เด็กจะอิดเกมการเล่นต่าง ๆ และตั้งกฎเกณฑ์การเล่นนั้นด้วยตนเอง แต่ปัจจุบันนี้ พอแม่ผู้ปกครอง และครู มีบทบาทในการกำหนดการเล่นของเด็กประกอบกับมีของเล่นสำเร็จรูปหลายอย่างซึ่งหาซื้อได้ง่าย และเมื่ออยู่ในโรงเรียนเด็กเล็กก็มีของเล่นที่ทางโรงเรียนเตรียมไว้ให้เล่น เช่น ไม้ลื่น ไม้กระดก ม้าหมุน เป็นต้น ส่วนการเล่นในร่มก็มักจะเป็นการเล่นที่ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น หมากฮอร์ส โดมิโน เป็นต้น

4.1.2 <u>ความสำคัญของการเล่นแบบไทยในด้านวัฒนธรรม</u>

การเล่นแบบไทยมีคุณค่าต่อเด็กหลายประการ ดังที่ ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2525 : 167 - 168) ได้สรุปไว้ดังนี้คือ

1. คุณค่าด้านสังคม การเล่นของเด็กไทยส่วนใหญ่มักจะเล่นกันเป็นกลุ่ม การเล่นเป็นกลุ่มนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเคารพในกฎ กติกาที่ได้ตกลงกันไว้ รู้จักการรอคอย เมื่อยังไม่ถึงคราวที่ตนจะเล่น การยอมรับข้อตกลงของคนส่วนมาก ความสามัคคีในหมู่คณะ การให้อภัยตลอดจนการรู้แพ้ - ชนะ

2. คุณค่าด้านร่างกาย การเล่นของเด็กไทยทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นในร่มหรือกลางแจ้ง เด็กจะต้องได้ออกกำลังกาย เช่น การเล่นอีตัก เด็กต้องใช้กล้ามเนื้อและแขนถ้าเด็กได้เล่นบ่อย ๆ ก็จะทำให้กล้ามเนื้อมือและแขนแข็งแรงขึ้น

3. คุณค่าด้านอารมณ์ การเล่นของไทยทุกอย่างเมื่อเด็กได้เล่นแล้วเกิดความสนุกสนาน ก็จะช่วยทำให้เด็กมีความสดชื่น มีจิตใจสบาย คลายความเครียดลงไปได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กให้ดีขึ้น

4. คุณค่าด้านสติปัญญา การเล่นของไทยหลายอย่างที่ต้องให้เด็กใช้ความสามารถทางสติปัญญาจึงจะสามารถชนะได้ เช่น การเล่นทายปริศนา การเล่นตอบปัน เป็นต้น

5. คุณค่าด้านภาษา การเล่นของไทยประเภทที่มีบทร้องประกอบและประเภทโต้ตอบให้คุณค่าทางด้านภาษาแก่เด็กหลายอย่าง

ส่วน ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ (2522 : 100 - 101) ได้กล่าวว่า การเล่นแบบไทยมีคุณค่าทั้งทางด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม และภาษา ซึ่งในด้านวัฒนธรรมนั้นเป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามของเด็ก เช่น

1. เสริมสร้างพลานามัยให้สมบูรณ์

2. เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้เจริญ เช่น ทักษะในการใช้สายตาสังเกตทักษะในการเคลื่อนไหวอวัยวะ เป็นต้น

3. ส่งเสริมความเจริญทางจิตใจ โดยปลูกฝังให้มีคุณธรรมอันจำเป็นแก่การเป็นพลเมืองดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ ความสามัคคี เป็นต้น

4. ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา เช่น ฝึกใช้ความคิด ฝึกความมีไหวพริบ เป็นต้น

ส่วนในด้านสังคมนั้น การเล่นแบบไทยนั้นแสดงถึง

1. เป็นการสะท้อนสภาพของสังคมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพความเป็นอยู่ อาชีพชาวบ้าน และความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทย

2. เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพทั้งกายและจิตใจ ฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคีในหมู่คณะเมื่อเติบโตขึ้น

ส่วนทางด้านภาษานั้นนั้น มีความคล้ายคลึงกับที่กล่าวมาแล้ว

จากบทความข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การเล่นแบบไทยนั้น มีความสำคัญในหลายด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จึงสมควรที่จะให้เด็กได้เล่นเพราะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับเด็กปฐมวัย ที่ได้ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

4.1.3 ประเภทและลักษณะของการเล่นแบบไทย

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ (2522) ได้แบ่งการเล่นของเด็กไทยออกเป็น 7 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. การเล่นกลางแจ้ง ซึ่งประกอบด้วย การเล่นกลางแจ้งที่มีบทร้อง
2. การเล่นในร่ม ซึ่งประกอบด้วย การเล่นในร่มที่มีบทร้องและไม่มีบทร้อง
3. การเล่นในร่มหรือกลางแจ้งก็ได้ ซึ่งประกอบด้วยการเล่นที่มีบทร้อง และไม่มีบทร้อง
4. การเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
5. การเล่นพหลอเลียน
6. การเล่นประเภทเบ็ดเตล็ด
7. การเล่นปริศนาคำทาย

ส่วน สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนาว์ (2520) แยกประเภทการเล่นแบบไทยออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. การเล่นโดยการเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่
2. การเล่นโดยการเลียนแบบการประกอบอาชีพของผู้ใหญ่
3. การเล่นโดยการเลียนแบบวิธีประกอบอาหารของผู้ใหญ่
4. การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินของตนเอง
5. การเล่นโดยมีกฎกติกา
6. การเล่นกับเพื่อน ๆ โดยไม่มีกฎกติกา
7. การเล่นแข่งขันโดยมีการพนัน

ส่วน รอเบิทส์ (ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ. 2522 : 10 - 11 ; อ้างอิงมาจาก Robers. n.d.) ได้จัดประเภทของการเล่นไว้ 16 ประเภท คือ

1. ประเภทการเล่นทาย (Guessing Game)
2. ประเภทการนับ (Counting - Out Game)
3. ประเภทการกระโดดเชือก (Rope - Jumping Game)
4. ประเภทซ่อนหา (Hiding Game)
5. ประเภทการปรับ (Forfeit Game)
6. ประเภทไล่-จับ (Chasing Game)
7. ประเภทลูกบอล (Ball Game)
8. ประเภทคัดออก (Elimination Game)
9. ประเภทกระโดดข้าม (Jumping and Hopping Game)
10. ประเภทตลก (Practical Joke)
11. ประเภทกระดาษดินสอ (Paper and Pencil Game)
12. ประเภทความแม่นยำ (Game of Dexterity)
13. ประเภทเกี้ยว (Courtship Game)
14. ประเภทไม้ (Stick Game)
15. ประเภทสำหรับเด็กเล็ก (Little Girl's Game)
16. ประเภทร้องเพลงระบำ (Singing Game)

4.2 <u>การเล่นแบบจัดอยู่ทั่วไป</u>

ตามโรงเรียนอนุบาลโดยทั่วไปต้องจัดเตรียมสถานที่เล่นในร่มและเล่นกลางแจ้ง พร้อมทั้งอุปกรณ์การเล่นไว้ให้กับเด็กอย่างเพียงพอ เพราะเด็กวัยนี้จะต้องเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่ชอบอยู่นิ่ง และอุปกรณ์เครื่องเล่นต่าง ๆ จะมีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก ในการวิจัยครั้งนี้จะไม่ขอกล่าวถึงการเล่นในร่ม ซึ่งเป็นการเล่นตามมุมต่าง ๆ แต่จะขอกล่าวถึงการเล่นกลางแจ้ง ที่นิยมจัดอยู่ทั่วไปตามโรงเรียนอนุบาล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเล่นกลางแจ้ง หมายถึง การเล่นในสนามที่มีอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามประเภทชิงช้า ราวไต่ ม้าหมุน ไม้กระดก เล่นน้ำ เล่นทราย ฯลฯ

4.2.1 วัตถุประสงค์ในการเล่นกลางแจ้ง

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2526 : 170) ได้สรุปวัตถุประสงค์ไว้ 5 ข้อ ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กแข็งแรงและมีสุขภาพดี
2. เด็กได้แนวคิดและประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน
3. เด็กได้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และพัฒนาด้านสังคม
4. เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก
4. พัฒนาการทางด้านประสาทสัมผัสเพิ่มขึ้น

4.2.2 การจัดสถานที่เล่นกลางแจ้ง

สนามเด็กเล่นจะต้องกว้าง น่าเล่น และปลอดภัย ควรมีที่ให้เด็กเล่นในสนามประมาณ 75 - 100 ตารางฟุต ต่อนักเรียนหนึ่งคน หากสนามแคบและมีนักเรียนหลายกลุ่มก็ควรต้องมีตารางการใช้เพื่อป้องกันการยัดเยียด สนามเด็กเล่นควรมีลักษณะดังนี้

1. มีสัดส่วนพอเหมาะระหว่างที่ร่มและที่แสงอาทิตย์ส่องได้
2. มีผิวเรียบแข็งเพื่อให้เล่นลูกบอลได้
3. มีส่วนที่ปลูกหญ้าสำหรับวิ่งเล่นและกระโดดโลดเต้น
4. มีบ่อทราย
5. มีที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ สวนผัก และดอกไม้สำหรับการชุด
6. มีอ่างสำหรับเล่นน้ำ

(ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 69)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่น

กริฟฟิทส์ (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงมาจาก Griffiths. 1973) ได้ศึกษาการเล่นของเด็กอายุ 5 ขวบ เป็นจำนวน 50 คน พบว่าการเล่นของเด็กโดยอาศัยจินตนาการนั้นเป็นวิธีการแก้ปัญหาของเด็ก ฉะนั้นการเล่นคือการแก้ปัญหา

สำหรับ ไอแซคส์ (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงมาจาก Issacs. 1972) ได้ทำการสังเกตและวิเคราะห์การเล่นของเด็ก พบว่า การเล่นเป็นกระบวนการพัฒนาของเด็กทั้ง 4 ทาง ได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเขาได้แบ่งการเล่นออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการทำให้เด็กไปสู่ความสมดุลในสังคม

ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์ และจอห์นสัน (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงมาจาก Hartler, Frank and Johnson. 1952) ได้สังเกตการเล่นของเด็กและพบว่า

1. การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบของผู้ใหญ่
2. การเล่นเป็นการแสดงชีวิตจริง
3. การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของเด็กในสังคม
4. การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก
5. การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ
6. การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ
7. การเล่นเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก
8. การเล่นเป็นการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

โลเวนเฟลด์ (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld. 1967) ได้ทำการวิจัยพบว่า การเล่นเป็นการแสดงถึงจินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นการเล่นเป็นการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็กอีกด้วย

สำหรับ พาร์เทน (Parten. 1932 : 243 - 290) ได้ศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 2 - $4\frac{1}{2}$ ปี โดยแบ่งเด็กออกเป็น 5 กลุ่มอายุ คือ อายุ 1 - $2\frac{1}{2}$ ปี $2\frac{1}{2}$ - 3 ปี 3 - $3\frac{1}{2}$ ปี $3\frac{1}{2}$ - 4 ปี และ 4 ปี - $4\frac{1}{2}$ ปี และได้

แบ่งระดับขั้นการเล่นออกเป็น 6 ขั้นตามลำดับคือ ระดับขั้นนิ่งเฉย (Unoccupied Behavior) ระดับขั้นเฝ้ามองดู (Onlooker Behavior) ระดับขั้นเล่นคนเดียว Solitary Independent Play) ระดับขั้นเล่นคู่ขนาน (Parallel Activity) ระดับขั้นเล่นที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเพื่อน (Associative Play) และระดับขั้นเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Cooperative of Organized Supplementary Play)

งานวิจัยการเล่นในประเทศไทย

ดารณี ดิษยเดช(2531 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยพบว่า เด็กที่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยแล้วมีระดับขั้นการเล่นทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในปีเดียวกันนี้ ชีราพร กุลนานันท์ (2530 : 104) ได้ศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุ ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 3 - 4 ปี กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 4 - 5 ปี กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 5 - 6 ปี ในสถานการณ์การเล่น 3 แบบ คือการเล่นบล็อก การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ และการเล่นทราย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์สูงขึ้นอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ถึงประสงค์สูงที่สุด

สมมติฐานในการวิจัย

1. การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านความเอื้อเฟื้อแตกต่างกัน

2. การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน

3. การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปส่งผลต่อระดับขั้นการเล่นแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

<u>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง</u>

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง และโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนละ 15 คน เป็นจำนวนทั้งหมด 30 คน ซึ่งมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

2.1 จากประชากรทั้งหมดใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) จากโรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง และโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์ วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร ซึ่งทั้งสองโรงเรียนอยู่ในเขตเดียวกันคือเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

2.2 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งโดยการจับฉลากได้โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน

2.3 กำหนดโรงเรียนโดยสุ่มอย่างง่ายเพื่อกำหนดโรงเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละหนึ่งห้องเรียนถูกจับฉลากมา 15 คน โดยที่โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทองเป็นกลุ่มทดลอง และโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร เป็นกลุ่มควบคุม

<u>เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง</u>

1/ แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบไทย (ภาคผนวก ก)

2/ แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็ก ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ชั้น วันที่ ผู้ที่ทำการบันทึก แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในด้านความเอื้อเฟื้อ (ภาคผนวก ข) และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในด้านความมีระเบียบวินัย (ภาคผนวก ค)

3. แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้นำมาจากงานวิจัยของ ดารณี ดิษยเดช (2531 : 36 - 39) ซึ่งได้แบ่งระดับขั้นการเล่นออกเป็น 5 ขั้น พร้อมทั้งกำหนดรหัสแทนระดับขั้นการเล่นแต่ละขั้น (ภาคผนวก ง)

<u>การสร้างเครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือ</u>

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มี 3 แบบ คือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบไทยสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกมา 10 กิจกรรม

2. แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคมของ ดารณี ดิษยเดช (2531 : 74) ซึ่งได้แบ่งระดับขั้นพฤติกรรมการเล่นเป็น 5 ระดับคือ

S ระดับขั้นเล่นคนเดียว

O ระดับขั้นมองดูคนอื่นเล่น

P ระดับขั้นเล่นคู่ขนาน

A ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อน

C ระดับขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย

3. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

3.2 ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมในด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัยจากเด็กปฐมวัย ในขณะที่เล่นด้วยกัน

3.3 นำพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยมาเขียนเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ ซึ่งได้แบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

3.3.1 พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ แบ่งเป็น

ความมีน้ำใจ	10	ข้อ
การแบ่งปัน	10	ข้อ
การเสียสละ	10	ข้อ

3.3.2 พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย แบ่งเป็น

ความมีวินัยในตนเอง	10	ข้อ
การเคารพในสิทธิของผู้อื่น	10	ข้อ
การเคารพกฎระเบียบวินัย	10	ข้อ
รวมทั้งหมดมีจำนวน	60	ข้อ

3.4 นำแบบสังเกตของพฤติกรรมที่เขียนไว้ไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข ดังมีรายนามต่อไปนี้

อาจารย์ราศี	ทองสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน
อาจารย์เกื้อกูล	เตชะเสน	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน
อาจารย์วัฒนา	บุญฤทธิ์	อาจารย์โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์สวนดุสิต
อาจารย์ดวงตา	คูเกษมกิจ	อาจารย์โรงเรียนประถมสาธิตประสานมิตร

อาจารย์ดารณี ดิษยเดช นักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราช

3.5 ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.7 ปรับปรุงแบบสังเกตอีกครั้ง เพื่อให้เหมาะสม จะได้แบบสังเกตทั้งสิ้น จำนวน 28 ข้อ ซึ่งแบ่งได้เป็น ความเอื้อเฟื้อ 14 ข้อ และความมีระเบียบวินัย 14 ข้อ ดังนี้

3.7.1 พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ

ความมีน้ำใจ	5	ข้อ
การแบ่งปัน	5	ข้อ
การเสียสละ	4	ข้อ

3.7.2 พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย

ความมีวินัยในตนเอง	5	ข้อ
การเคารพในสิทธิของผู้อื่น	5	ข้อ
การเคารพกฎระเบียบวินัย	4	ข้อ

<u>การหาคุณภาพของแบบสังเกต</u>

ในการหาคุณภาพของแบบสังเกตด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัยนั้น ใช้วิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยการนำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจดูความเที่ยงตรงโดยหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้แบบสังเกตมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต (Reliability)

โดยการนำแบบสังเกตนี้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่โรงเรียนอนุบาลวัดชาตุทอง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย แล้วนำผลของการสังเกตไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 170 - 171) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\Sigma s_i^2}{s_t^2}\right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

s_i^2 แทน คะแนนแปรปรวนเป็นรายข้อ

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือนั้นทั้งฉบับ

การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสังเกต

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสังเกตมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแต่ละตอน โดยนำคะแนนมาเรียงลำดับจากจำนวนทั้งหมด 30 คน แล้วเลือกกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ 25% นำคะแนนแต่ละข้อมาทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้ t-test แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ยและคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละกลุ่มและแทนค่าในสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้การทดลองแบบ Randomized Control - Group Pre-test Post-test Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 216) มีลักษณะการทดลอง ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	สังเกตก่อน	ทดลอง	สังเกตหลัง
ER	T_1	X	T_2
CR	T_1	-	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

E แทน กลุ่มทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นสุ่ม

T_1 แทน การสังเกตก่อนการทดลอง

T_2 แทน การสังเกตหลังการทดลอง

X แทน การจัดกระทำการเล่นแบบไทย

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคม โดยบันทึกคะแนนลงในแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้าง

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 เล่นการเล่นแบบไทย ผู้วิจัยได้จัดการดำเนินการเล่นแบบไทยให้กลุ่มทดลองทุกวัน ๆ ละ 30 นาที ทั้งนี้โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเอง ในแต่ละวันครูจะจัดเตรียมกิจกรรมไว้ให้เด็กเล่น แต่ได้จัดเตรียมสื่อไว้ให้ในกรณีที่เด็กอื่น ๆ ไม่ต้องการเล่นกิจกรรมที่อยู่ในแผน

2.2 เล่นการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ครูผู้สอนได้จัดให้เด็กได้ลงเล่นสนามในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง ซึ่งคุณครูสามารถจะจัดกิจกรรมเกมการเล่นแบบใดให้ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามความยืดหยุ่นของแผนการจัดประสบการณ์

3. เมื่อดำเนินการทดลองไปครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย ชุดเดียวกับเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยในหลายสถานการณ์ของการเล่นต่าง ๆ เช่น เล่นก่อนเข้าเรียน เล่นตามมุมต่าง ๆ ภายในห้องเรียน

2. ผู้ช่วยวิจัย 1 คน ทำการสังเกตระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย

3. ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ ให้กับเด็ก โดยผู้วิจัยเป็นผู้เสนอแนะวิธีการต่าง ๆ ให้กับครู กำหนดให้ครูจัดการเล่นในช่วงของกิจกรรมกลางแจ้ง เวลา 10.00 - 10.30 นาฬิกา ทุกวัน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

4. ตารางการสังเกตพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ทั้งก่อนและหลังการทดลองได้จัดไว้สลับกัน ดังแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 แผนการทดลอง

วัน \ เวลา	10.00 - 10.30	สถานการณ์การเล่น
วันจันทร์	โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง	การเล่นแบบไทย
วันอังคาร	โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิต วรวิหาร	การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป
วันพุธ	โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง	การเล่นแบบไทย
วันพฤหัสบดี	โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิต วรวิหาร	การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป
วันศุกร์	โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง	การเล่นแบบไทย
วันจันทร์	โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิต วรวิหาร	การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป
วันอังคาร	โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง	การเล่นแบบไทย
วันพุธ	โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิต วรวิหาร	การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป
วันพฤหัสบดี	โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง	การเล่นแบบไทย
วันศุกร์	โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิต วรวิหาร	การเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

ในการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย ผู้วิจัยจะบันทึกการสังเกตเด็กคนละ 5 ครั้ง ๆ ละ 5 รอบ ๆ ละ 30 วินาที ในขณะที่เด็กเล่นในสถานการณ์การเล่นต่าง ๆ ทั้งสองกลุ่ม

ส่วนการบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม ผู้ช่วยผู้วิจัยจะสังเกตเด็ก 15 คน ต่อวัน คนละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 วินาที สังเกตครั้งที่ 1 จากลำดับที่ 1 ไปจนถึงลำดับที่ 15 จากนั้นจึงเริ่มสังเกตคนครั้งที่ 2 จากที่ 1 จนถึงที่ 15 และสังเกตเช่นนี้ไปจนครบ 5 ครั้ง

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1. แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย มีจำนวนทั้งหมด 28 ข้อ แบ่งเป็นความเอื้อเฟื้อ 14 ข้อ ความมีระเบียบวินัย 14 ข้อ

1.1 ในการบันทึกคะแนนจริง ถ้าปฏิบัติได้ 1 คะแนน ถ้าไม่ปฏิบัติก็ไม่ได้คะแนน

1.2 นำข้อมูลที่เป็นคะแนนไปหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent

1.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent

2. แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม มีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับขั้นดังนี้

ระดับขั้นเล่นคนเดียว S	1 คะแนน
ระดับขั้นมองดูคนอื่นเล่น O	2 คะแนน
ระดับขั้นเล่นดูขนาน P	3 คะแนน
ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อน A	4 คะแนน
ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย C	5 คะแนน

2.1 นำข้อมูลที่ได้เป็นความถี่ไปแปลงเป็นคะแนนตามข้อต่าง ๆ แล้วนำไปหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่ามัชฌิมเลขคณิตโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 29)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

ΣX แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนเด็กในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 64)

$$S = \sqrt{\frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX แทน ผลรวมของคะแนน

ΣX^2 แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน

N แทน จำนวนเด็กในกลุ่มตัวอย่าง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กทั้งสองกลุ่ม โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}\left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right]}}$$

เมื่อ t แทน ค่าทดสอบนัยสำคัญ

$\bar{X}_1$ แทน ค่ามัชฌิมเลขคณิตของกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน ค่ามัชฌิมเลขคณิตของกลุ่มที่ 2

s_1^2, s_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนเด็กในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลของการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล จึงใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

S^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน

t แทน อัตราส่วนค่าวิกฤติที่พิจารณาจากค่าตาราง และได้จากการคำนวณ

S แทน เล่นคนเดียว

O แทน มองดูคนอื่นเล่น

P แทน เล่นดูขนาน

A แทน เล่นรวมกับเพื่อน

C แทน เล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย

* แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มทดลอง คือกลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย

กลุ่มควบคุม คือกลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลคะแนนพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคม มาดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

2. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

3. ศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป วิเคราะห์โดยแสดงค่าเป็นร้อยละ

4. ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้นำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	14.8	11.743	0.405
กลุ่มควบคุม	15	14.266	14.352	

$t_{.05,\ 28} = 2.048$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 3 แสดงถึง พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยก่อนทำการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อใกล้เคียงกัน

2. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	17.333	15.524	1.749
กลุ่มควบคุม	15	15.133	8.266	

$t_{.05,\ 28} = 2.048$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4 แสดงถึง พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนทำการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยใกล้เคียงกัน

3. ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	2.8	2.035	0.67
กลุ่มควบคุม	15	2.5	1.149	

$t_{.05,\ 28} = 2.048$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 5 แสดงถึง ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนทำการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับขั้นการเล่นทางสังคมใกล้เคียงกัน

หลังจากการดำเนินการทดลองให้เด็กได้เล่นการเล่นทั้งสองแบบ คือ กลุ่มทดลองได้เล่นการเล่นแบบไทย และกลุ่มควบคุมได้เล่นการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ไปสังเกตหลังการทดลองอีกครั้ง โดยใช้แบบสังเกตชุดเดียวกับการสังเกตก่อนการทดลอง

4. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	41.133	19.266	7.207**
กลุ่มควบคุม	15	31.266	8.924	

$t_{.01,\ 28} = 2.763$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 แสดงว่า พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

5. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	39.2	19.742	9.741**
กลุ่มควบคุม	15	29.8	27.314	

$t_{.01,\ 28} = 2.763$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 7 แสดงว่า พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

6. ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบคะแนนระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	3.4	2.445	1.2
กลุ่มควบคุม	15	2.8	1.387	

$t_{.05,\ 28} = 2.048$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 8 แสดงว่า ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและที่จัดอยู่ทั่วไป แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมใกล้เคียงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

7. ศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

ตาราง 9 แสดงสัดส่วนแต่ละระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคม					รวม
		S	O	P	A	C	
กลุ่มทดลอง	15	17.90	22.29	29.90	28.38	1.53	100
กลุ่มควบคุม	15	21.53	24.38	32.38	21.33	0.38	100

จากตาราง 9 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยมีระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ร้อยละ 17.90 ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ร้อยละ 22.29 ส่วนในขั้นเล่นดูขนาน (P) เด็กในกลุ่มนี้เล่นในขั้นนี้ร้อยละ 29.90 และในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) เล่นในขั้นนี้ร้อยละ 28.38 ส่วนในระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ซึ่งเป็นระดับขั้นการเล่นสูงสุดนั้นเด็กกลุ่มนี้เล่นในขั้นนี้น้อยประมาณร้อยละ 1.53

สำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไป พบว่า มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมดังนี้

ในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) เล่นร้อยละ 21.53 ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ร้อยละ 24.38 ส่วนในขั้นเล่นดูขนาน (P) เล่นถึงร้อยละ 32.38 ส่วนในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) เล่นร้อยละ 21.33 ส่วนในขั้นการเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ซึ่งเป็นระดับขั้นสูงสุดของการเล่นทางสังคมนั้น เด็กในกลุ่มนี้เล่นในขั้นนี้น้อยประมาณร้อยละ 0.38

สรุปได้ว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีระดับขั้นการเล่นในขั้นสูงสุดคือ ขั้นเล่นดูขนาน (P) ถึงร้อยละ 29.90 ส่วนระดับขั้นการเล่นที่รองลงมาคือขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) ถึงร้อยละ 28.38 และระดับขั้นการเล่นที่ต่ำสุดคือ ขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ถึงร้อยละ 1.53 ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีระดับขั้นการเล่นสูงสุดในขั้นเล่นดูขนาน (P) ถึงร้อยละ 32.38 ส่วนระดับขั้นการเล่นที่รองลงมาอยู่ในขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ถึงร้อยละ 24.38 และระดับขั้นการเล่นที่ต่ำสุดอยู่ในขั้นการเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ถึงร้อยละ 0.38

แต่เมื่อหาค่าเฉลี่ยแล้วผลที่ได้ไม่แตกต่างกันดังตาราง 5

8. ศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงสัดส่วนแต่ละระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคม					รวม
		S	O	P	A	C	
กลุ่มทดลอง	15	11.63	17.14	15.80	32.76	22.67	100
กลุ่มควบคุม	15	18.86	22.10	24.00	32.15	2.85	100

จากตาราง 10 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ร้อยละ 11.63 ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ร้อยละ 17.14 ขั้นเล่นกูขนาน (P) ร้อยละ 15.80 ส่วนในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) ร้อยละ 32.76 และในขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ซึ่งเป็นขั้นการเล่นสูงสุดร้อยละ 22.67

สำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปพบว่ามีระดับขั้นการเลนทางสังคมดังนี้ ในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ร้อยละ 18.86 ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ร้อยละ 22.10 ขั้นเล่นกูขนาน (P) ร้อยละ 24.00 ในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) ร้อยละ 32.15 ส่วนในขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ร้อยละ 2.85 ซึ่งในขั้นการเล่นสูงสุดนั้นเด็กปฐมวัยที่เล่นแบบทั่วไปยังคงมีระดับขั้นนี้แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย แต่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีค่าคะแนนสูงสุดอยู่ในขั้นการเล่นรวมกับเพื่อน (A)

สรุปได้ว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีระดับขั้นการเล่นสูงสุดคือ ขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) ถึงร้อยละ 32.76 และในขั้นรองลงมาคือ ขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) ถึงร้อยละ 22.67 ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีระดับขั้นการเล่นสูงสุดในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) ร้อยละ 32.15 และในขั้นการเล่นที่รองลงมาคือ ขั้นการเล่นดูขนาน (P) ถึงร้อยละ 24.00 ส่วนในระดับขั้นการเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) นั้น ได้เพียงร้อยละ 2.85 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มทดลองอย่างเห็นได้ชัด

แต่เมื่อหาค่าเฉลี่ยแล้วผลที่ได้ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปอย่างเด่นชัด จึงเสนอการวิเคราะห์ในรูปของกราฟแท่ง ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 1 และภาพประกอบ 2

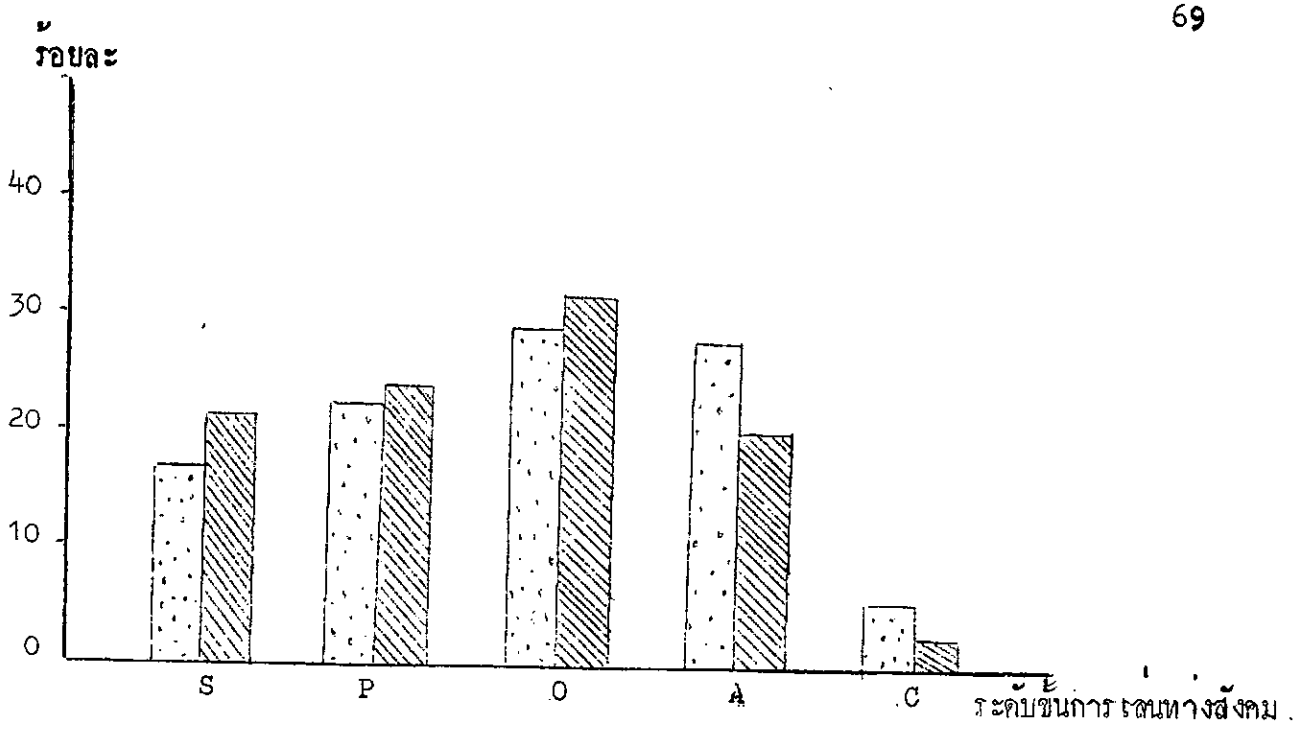

ภาพประกอบ 1 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ก่อนการทดลอง

จากภาพประกอบ 1 แสดงว่าระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กในระยะก่อนการทดลองของเด็กทั้งสองกลุ่ม ในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ขั้นเล่นคู่ขนาน (P) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) และขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) มีระดับใกล้เคียงกัน

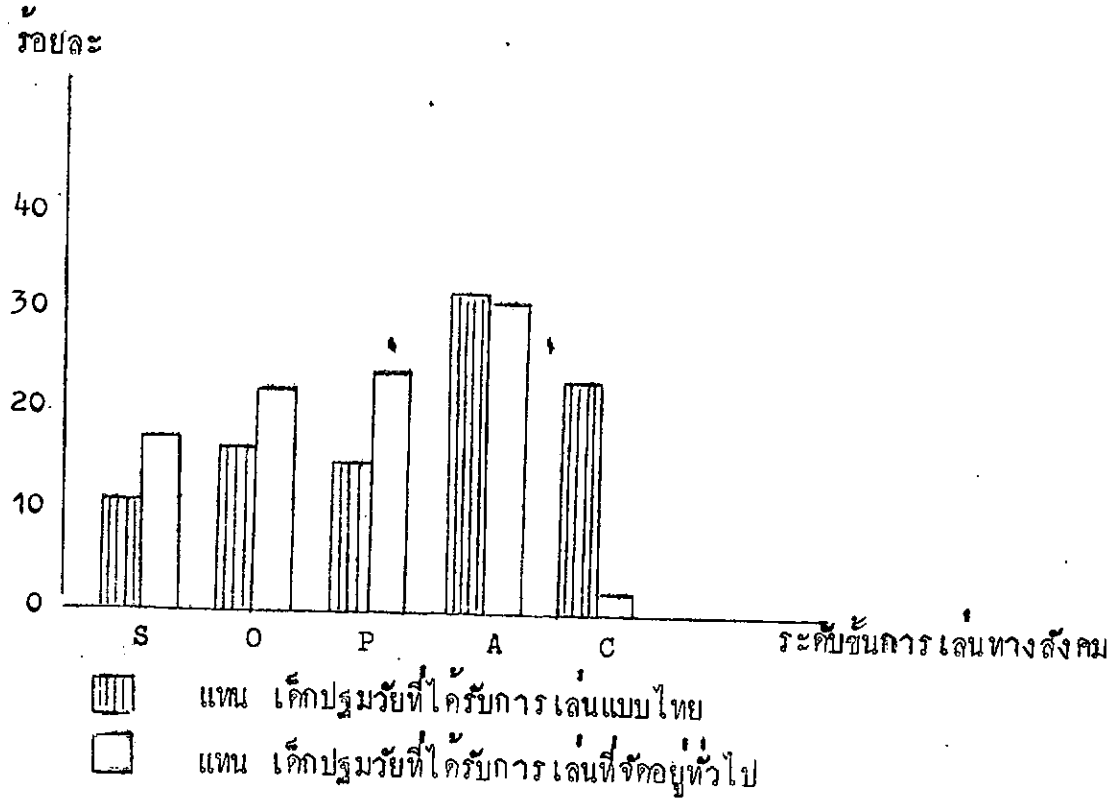

ภาพประกอบ 2 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป หลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 2 แสดงว่าระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันในระดับขั้นการเล่นคนเดียว (S) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ขั้นเล่นคู่ขนาน (P) และขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) ส่วนในระดับขั้นการเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) นั้นมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัดที่สุดกล่าวคือ เด็กกลุ่มทดลองมีระดับขั้นการเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมายถึงร้อยละ 22.67 ในขณะที่เด็กกลุ่มควบคุมเล่นในขั้นนี้เพียงร้อยละ 2.85 เท่านั้น

ตาราง 11 เปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคม					รวม
		S	O	P	A	C	
ก่อนทดลอง	15	17.90	22.29	29.90	28.38	1.53	100
หลังทดลอง	15	11.63	17.14	15.80	32.76	22.67	100

จากตาราง 11 จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีระดับขั้นการเล่นทางสังคมในช่วงก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) และขั้นเล่นคู่ขนาน (P) ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคมลดลง ส่วนในขั้นการเล่นรวมกับเพื่อน (A) และขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) นั้น ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคมสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ การเล่นรวมกับเพื่อนสูงขึ้นร้อยละ 4.38 และขั้นการเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมายสูงขึ้นร้อยละ 21.14

ตาราง 12 เปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปของกลุ่มควบคุม

กลุ่มควบคุม	N	ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคม					รวม
		S	O	P	A	C	
ก่อนทดลอง	15	21.53	24.38	32.38	21.33	0.38	100
หลังทดลอง	15	18.86	22.10	24.00	32.15	2.85	100

จากตาราง 12 จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมมีระดับขั้นการเล่นทางสังคมในช่วงก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน กล่าวคือ ในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ขั้นเล่นคู่ขนาน (P) ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคมลดลง ส่วนในขั้นการเล่นรวมกับเพื่อน (A) และขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) นั้น ร้อยละของระดับขั้นการเล่นทางสังคมสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงก่อนและหลังการทดลองอย่างเด่นชัด จึงเสนอการเปรียบเทียบในรูปของกราฟแท่งดังแสดงไว้ในภาพประกอบที่ 3 และ 4

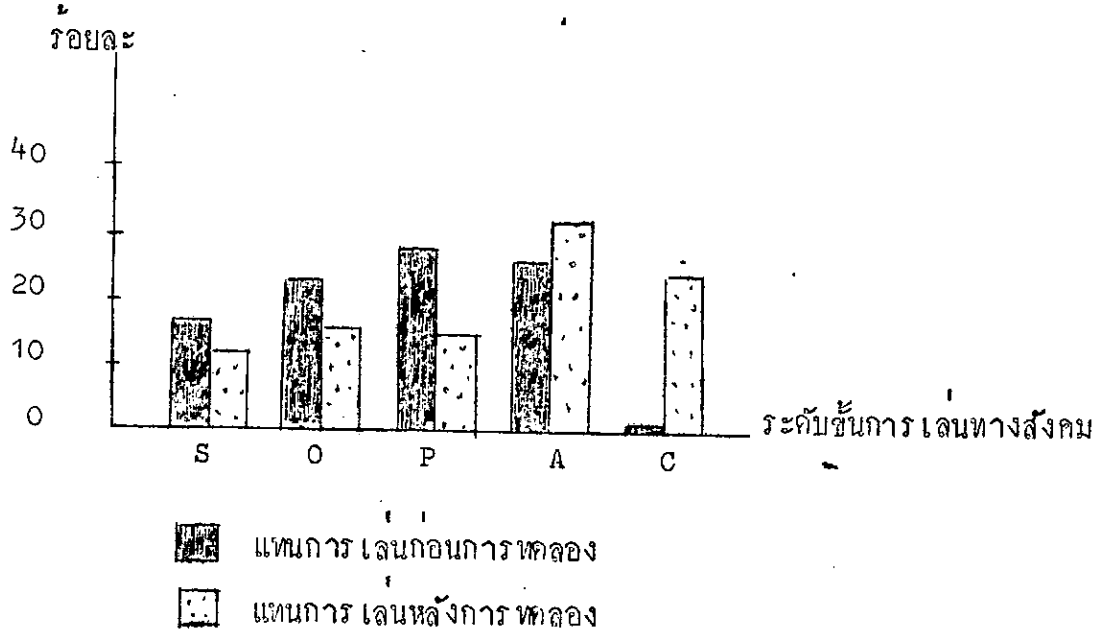

ภาพประกอบ 3 . แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย ก่อนและหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 3 แสดงว่าระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กในระยะก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ขั้นเล่นคู่ขนาน (P) . ลดลงตามลำดับดังนี้ ขั้นเล่นคนเดียว (S) ลดลงร้อยละ 6.27 ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ลดลงร้อยละ 5.15 และขั้นเล่นคู่ขนาน (P) ลดลงร้อยละ 14.1 ส่วนในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) และขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) นั้น เพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้ ขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.38 . ขั้นเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21.14 ซึ่งจากตารางกราฟนี้ จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยมีร้อยละของระดับขั้นการเล่นรวมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมายนั้น เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

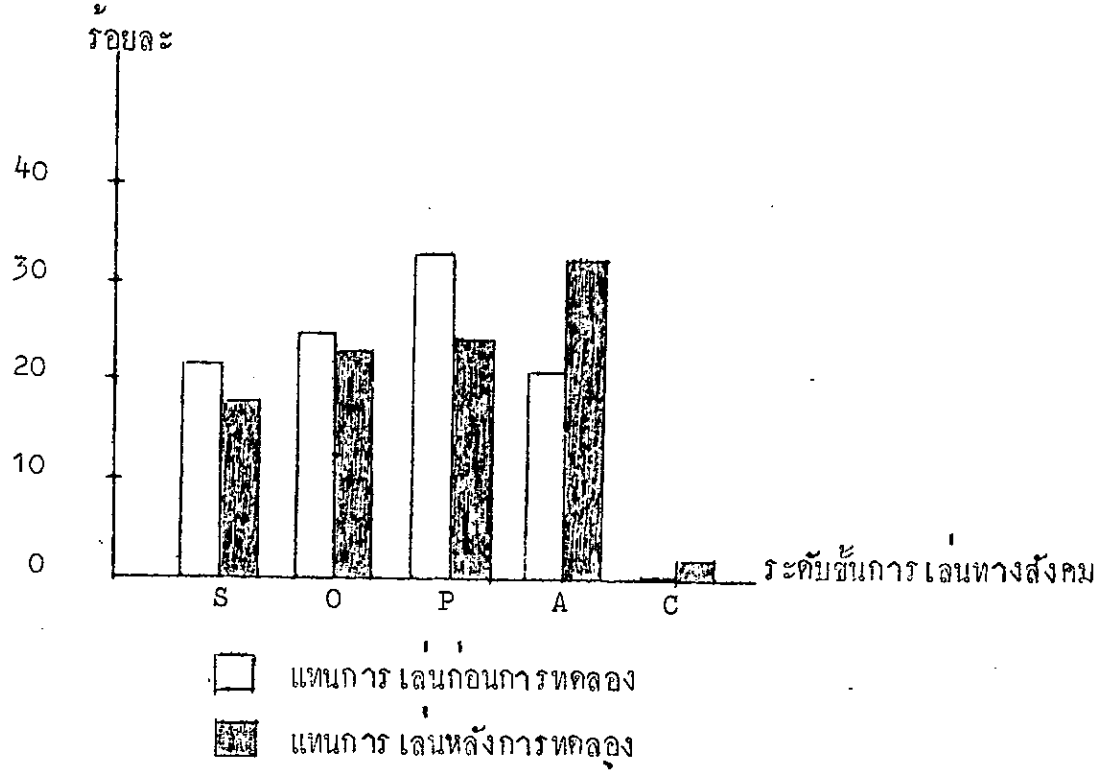

ภาพประกอบ 4 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ก่อนและหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 4 แสดงระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กในระยะก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มควบคุม ในระดับขั้นเล่นคนเดียว (S) ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ขั้นเล่นคู่ขนาน (P) ซึ่งลดลงตามลำดับดังนี้ ขั้นเล่นคนเดียว (S) ลดลงร้อยละ 2.67 ขั้นมองดูคนอื่นเล่น (O) ลดลงร้อยละ 2.28 ขั้นเล่นคู่ขนาน (P) ลงลงร้อยละ 8.38 ส่วนในขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) และขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) นั้น เพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้ ขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (A) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.82 ขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (C) เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.47

จากตารางกราฟนี้ จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปมีร้อยละของระดับขั้นการเล่นรวมกับเพื่อนเพิ่มขึ้นมากกว่าการเล่นขั้นอื่น ๆ ส่วนในระดับขั้นการเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

2. เพื่อศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

5. เพื่อเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยกำลังเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง และโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ซึ่งแบ่งกลุ่มโรงเรียนละ 15 คน เป็นจำนวนทั้งหมด 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย

2. แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้นำมาจากงานวิจัยของ การณี ดิษยเดช ซึ่งแบ่งระดับขั้นการเล่นออกเป็น 5 ระดับขั้น

2.1 ระดับขั้นเล่นคนเดียว (Solitary Play)

2.2 ระดับขั้นมองดูคนอื่นเล่น (Onlooker Play)

2.3 ระดับขั้นเล่นคู่ขนาน (Pararell Play)

2.4 ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อน (Associative Play)

2.5 ระดับขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Cooperative or Organized Supplementary Play)

3. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

1.1 นำคะแนนพฤติกรรม ก่อนการทดลองด้านความเอื้อเฟื้อของ เด็กปฐมวัย ทั้ง 2 กลุ่ม มาหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 นำคะแนนพฤติกรรมก่อนการทดลองด้านความมีระเบียบวินัยของ เด็กปฐมวัยทั้ง 2 กลุ่ม มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 นำคะแนนพฤติกรรมหลังการทดลองด้านความเอื้อเฟื้อของ เด็กปฐมวัย ทั้ง 2 กลุ่ม มาหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 นำคะแนนพฤติกรรมหลังการทดลองด้านความมีระเบียบวินัยของ เด็กปฐมวัยทั้ง 2 กลุ่ม มาหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.5 ใช้ t-test แบบ Independent วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อของ เด็กที่เล่นการเล่นแบบไทย และเล่นการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

1.6 ใช้ t-test แบบ Independent วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของ เด็กที่เล่นการเล่นแบบไทย และเล่นการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

2. ด้านระดับขั้นการเล่นทางสังคม

2.1 จัดกระทำข้อมูลโดยการนำไปแจกแจงความถี่ และนำความถี่ไปแปลงเป็นคะแนนตามระดับขั้นการเล่น

2.2 หาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 ใช้ t-test แบบ Independent วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นแบบทั่วไป

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลของการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และเล่นแบบทั่วไป พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลของการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และเล่นแบบทั่วไป พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลของการศึกษาระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และเล่นแบบทั่วไปนั้น พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไป อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าเด็กในกลุ่มทดลองมีความสนใจในการเล่นแบบไทย ซึ่งเป็นการเล่นที่เด็กไม่เคยเล่นมาก่อน จึงทำให้เด็กตื่นเต้น และให้ความสนใจตลอดเวลาที่ได้รับการจัดประสบการณ์ 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กที่ว่า เด็กต้องการเล่นเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นและความพึงพอใจของตน และการเล่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นวิถีทางนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่ง เอนกกุล กรีแสง ได้กล่าวว่าการเรียนรู้เป็น

สิ่งที่ช่วยในการปรับตน การเรียนรู้จะช่วยให้สามารถปรับตนได้ดีขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมเพื่อบรรลุผลสมดังความมุ่งหมาย (เอนกกุล กรีแสง. 2522 : 51) การจะให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ครูจะเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้เด็กให้เป็นไปตามที่ประสงค์ โดยครูเป็นผู้จัดให้เล่นนั่นเอง (ราศี ทองสวัสดิ์. 2526 : 366) การเล่นแบบไทยช่วยให้เด็กมีสุนทรียภาพเข้าใจและชื่นชมความงามและความดีหลายอย่าง มีความรัก ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับความสามารถของผู้อื่น มีระเบียบวินัย และสามารถปรับปรุงกริยามารยาทของตนตามแนวที่ครูฝึกฝน

การเล่นแบบไทยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของชาติและสืบทอดกันมาในวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ผะอบ โปษะกฤษณะ. 2522 : 83) ดังนั้น การที่จะช่วยอนุรักษ์การเล่นแบบไทยไว้ให้สืบทอดต่อไป คือ ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดการเล่นแบบไทยให้กับเด็ก โดยที่เด็กจะเลียนแบบจากบุคคลที่ใกล้ชิดในระดับที่เด็กรับรู้และเข้าใจได้ ช่วยทำให้โครงสร้างสติปัญญาของเด็กมีสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาสะสมเพิ่มพูนขึ้น ทำให้พฤติกรรมมีการขยายรูปแบบของการแสดงออกได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับ ซัททัน - สมิทธ์ (Sutton - Smith) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การเล่นเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นทราบถึงการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เล่น (ผะอบ โปษะกฤษณะ. 2522 : 19 ; อ้างอิงมาจาก Sutton - Smith. 1972) ส่วนในเด็กกลุ่มควบคุมซึ่งเล่นแบบทั่วไปนั้น ได้รับการจัดประสบการณ์ในสนามเด็กเล่นโดยครูแนะนำให้เด็กรู้จักเครื่องเล่น วิธีการต่าง ๆ ว่ามีกฎ กติกาอย่างไร และครูปล่อยให้เด็กเลือกเล่นอิสระ ซึ่งพบว่า เด็กจะเลือกเครื่องเล่นตามความสนใจของตนเอง ซึ่งเป็นไปในลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ต่างคนต่างเล่น ขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งต่างจากการเล่นแบบไทย ที่มีกติกาของเกมที่ตกลงกันไว้ รู้จักรอคอย ยอมรับข้อตกลงร่วมกัน ผลของการทดลองจึงปรากฏว่า กลุ่มเด็กที่เล่นแบบทั่วไป มีคะแนนเฉลี่ยทางด้านพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยน้อยกว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นแบบไทย

จากการศึกษาวิจัยนี้มีข้อเสนอว่า ในการจัดกิจกรรมการเล่นให้กับเด็กปฐมวัย ควรมุ่งเน้นการเล่นแบบไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์การเล่นที่มีคุณค่าด้านวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป และเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดประดิษฐ์สิ่งของที่มีตามธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นการลงทุนน้อย แต่ได้ผลเกินคำ ตลอดจนสามารถนำมาพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ด้วย

2. จากผลการวิจัยระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไปนั้น พบว่า ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นทั้ง 2 แบบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเล่นแบบใดก็สามารถส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี อีริคสัน (Erikson) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อประสบการณ์และมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก เนื่องจากกระบวนการพัฒนาการทางสังคมของเด็กเริ่มต้นจริงจัง เมื่ออายุ 2 ปี ไปจนกระทั่งสามารถพัฒนาลักษณะเฉพาะตนในด้านสังคมให้เห็นเด่นชัดได้เมื่ออายุ 6 ปี ในระยะระหว่างเวลา 2 - 6 ปีนี้ เด็กจะเรียนรู้เรื่องการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กอื่น ๆ เป็นหมู่พวก รู้จักการให้และการรับ สามารถเลียนแบบและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะกับเด็กในวัยเดียวกัน พฤติกรรมทางสังคมและทัศนคติเกี่ยวกับสังคมที่เกิดขึ้นในวัยนี้มีความมั่นคงและถาวรมาก ถ้าหากว่าได้รับการส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และเมื่อโตขึ้นสิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ประเสริฐ ตันสกุล. 2517 : 161 - 162) ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้เด็ก ๆ จะได้รับจากโรงเรียนอนุบาลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งครูจะมีส่วนที่ช่วยจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กอยากเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน อันเป็นการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทางการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้พบว่า การจัดกิจกรรมการเล่นแบบไทย เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจัดให้แก่เด็กปฐมวัย เพราะเป็นการเล่นที่มีคุณค่าในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำชาติ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นแบบไทย และควรมีการนำเอากิจกรรมการเล่นแบบไทยไปใช้ในการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาถึงผลการเล่นแบบไทย ที่มีต่อพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย

2.2 ควรมีการศึกษาทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กในชุมชนแออัด หรือชุมชนก่อสร้าง นอกจากนี้ยังอาจศึกษากับเด็กปฐมวัยในชั้นเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทั้งในโครงการอนุบาลชนบท และในเขตชุมชนเมือง

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเล่นแบบไทยกับกลุ่มตัวอย่างที่ต่างอายุและเพศ ที่มีผลต่อพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การวัฒนธรรม, กรม. วัฒนธรรมฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : ภักดีประดิษฐ์, 2496.

การศาสนา, กรม. คู่มือจริยศึกษาชั้นประถมปีที่ 1 - 2. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2522.

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. "การละเล่นของเด็กไทยสมัยก่อน," ใน วิทยาสาร. หน้า 18 - 20 ; ม.ป.ท., 2517.

กลุ่มนักวิชาการ. เอกสารของนักวิชาการ. ม.ป.ท., 2525.

เกษลดา มานะจุติ. สื่อการเรียนและเครื่องเล่นของเด็กก่อนวัยเรียน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยล้านนา เชียงใหม่, 2529.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา, 2528.

คณะทำงานเกี่ยวกับพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

เครือวัลย์ ชจรพันธ์. พัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิบูลย์กิจการพิมพ์, 2524.

จรัล พรหมอยู่. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2519.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเณศ, 2526.

ฉวีวรรณ จึงเจริญ. เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, ม.ป.ป.

✓ ดารณี ดิษยเดช. การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ธีราพร กุลนานันท์. การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

นิภา บุณยศรีสวัสดิ์. การศึกษาความมีน้ำใจของครู ความอยากรู้อยากเห็น ความเอื้อเฟื้อและเพทุบายของนักศึกษาปีที่ 1 - 4 วิทยาลัยครูนครปฐม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

บุญเยี่ยม จิตรดอน. เอกสารการสอนชุดการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย. หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

ประภาพรรณ สุวรรณสุข. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. หน่วยที่ 10. (เล่ม 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.

ประเสริฐ ตันสกุล. พัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : ศ.ส. การพิมพ์, 2517.

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ. การละเล่นของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.

พระศรีวิสุทธิโมลี. "เอกลักษณ์ของสังคมไทยในอนาคต," ใน บันทึกการสัมมนาเรื่องเอกลักษณ์ของสังคมไทย. หน้า 215 - 229. กรุงเทพฯ : สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม, 2515.

ภรณี คุรุรัตนะ. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.

มานิตย์ มานิตย์เจริญ. พจนานุกรมไทย. กรุงเทพฯ : เอกศิลป์การพิมพ์, 2524.

เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

ราศี ทองสวัสดิ์. เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

เลขา ปิยะอัจฉริยะ. "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก," ใน เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

วินิช บรรจง และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาการศึกษา ตรงตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและประกาศนียบัตรประโยคครูประถม. นครปฐม : วิทยาลัยครูนครปฐม, 2515.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุมความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ด้วยความร่วมมือของสถาบันระหว่างชาติ สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2517.

วิเชียร เกตุสิงห์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524.

ศรีสมวงศ์ วรรณศิลปิน. การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเขษม, 2520.

สุมน อมรวิวัฒน์. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 13. (เล่ม 3). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.

สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนาว์. การละเล่นของเด็กไทยในอดีต. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2520.

สมควร อภัยพันธุ์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2507.

สมประสงค์ ปิ่นจินดา และคนอื่น ๆ. พัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเณศ, 2526.

อนุมานราชธน, พระยา. ฟื้นความหลัง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม, 2510.

เอนกกุล กรีแสง. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเณศ, 2522.

Allen, K.E., Turner, K.D. and R.M. Everett. "A Behavior Madification Classroom for Head Start Children with Problem Behavior," Exceptional Children. 37 : 119 - 127 ; 1970.

Ausubel, D.P. Education Psychology a Cognitive View. New York : Holt, Rineheart, 1968.

Beres and Stiener. Eited in M.E. Brecheuridge & E.L. Vincent. Child Development : Physical and Psychological Growth Through Adolescence. 5th ed. Philadelphia : Sourders Co., 1966.

Bryan, J.H. and L. Perry. "Altruistic Behavior By Children," Psychological Bulletin. 73 : 200 - 211 ; 1970.

Dinkmyer, D.C. "Child Development," The Emerging Self. Prentiee Hall International, Inc., 1965.

Doolittle, H. "The Effect on Children's Behavior or A Change in The Physical Design of Kindergarten Classroom," Dissertation Abstracts International. 41 : 1940-A; November 1980.

English, H.E. Child Psychology. New York : Henry Holt and Company, Inc., 1958.

Gesell, A and F.L. Ilg. The Child From Five To Ten. New York : Harpers and Brothers Publishers, 1976.

Goslin, P.A. "Aecuracy of Self Perception and Social Aecystance," Sociometry. 5 : 283 - 296 ; 1962.

Good, C.V. Dictionary of Education. McGraw-Hill Book Co., Inc., 1965.

Halow, G. Play Behavior and the Choice of Play Meterials of Pre-school Children. Chicago : Universities of Chicago, Press, 1932.

Hurlock, E.B. Development Psychology. New York : McGraw-Hill, Book Co., 1956.

_____. Development Psychology. New York : McGraw-Hill, Book Co., 1964.

_____. Child Development. 6th ed. New York : McGraw-Hill, Book Co., Inc., 1978.

Jayasuriya, D.L. "Approach to the Study of Altruims," Paper Presented on Socialization in So LEP conference at Sampran, Nakornprathom Province, Thailand. During. 21 - 30 ; August 1972.

Lembo, J.M. "Altruistic Attitudes Among Catholic Lay and Religious Female College Students," Journal of Educational Research. 61(2) : 71 - 73 ; 1967.

Macaulay, J. and L. Berkowith. Altrusim and Helping Behavior. Academic Press, New York : 1970.

Mary, J. "Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates High of Low in Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 41 : 403-A; May 1981.

Maudry, M. and N. Nekula. "Social Relations between Children of The Same Age During the First Two Years of life," Journal Genet Psychology. 54 : 193 - 215 ; 1939.

Mussen, P.H. and others. Child Development and Personality. 3rd ed. Harper and Row, New York : 1969.

Page, T.G. and others. International Dictionary of Education. Nichols Publishing, Co., 1977.

Peck, R.F. "Family Patterns Correlated With Adolescent Personality Structure," Journal of Abnormal and Social Psychology. 62 : 374 ; November 1958.

Rudolph, M. and D.H. Cohen. Kindergarten and Early Schooling. New York: New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1984.

Salome, E. "Play with Peer : A Comparison of the Social Interaction of Preschool Girls and Boys," Dissertation Abstracts International. 40 : 143-A ; September 1979.

Sheviakov, G.V. and R. Frits. Discipline for Today's Children and Youth. Association for Supervision and Curriculum Development, Washington D.C. 1955.

Turner, W.D. "Altruism and Its Measurement in Children," Journal of Abnormal and Social Psychology. 43 : 502 - 516 ; 1948.

Walter, J., Pearce P. and L. Dolums. "Affication and Aggression Behavior or Preschool Children," Child Development. 28 : 15 - 16 ; 1967.

Wood, H.L. "The Relationship Between Sociometric Status and Social Competence in Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 4837-A ; February 1977.

ภาคผนวก

- แบบแผนการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย
- แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ
- แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย
- แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม
- ตารางแนะนำการเล่น

ภาคผนวก ก

แบบแผนการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย

1. ขี่ม้าก้านกล้วย

วัสดุอุปกรณ์

ก้านกล้วยนำมาตัดเป็นรูปม้า ตอนโคนเป็นหัว ตอนปลายเป็นหาง ใช้สายจากก้านกล้วยโยงเป็นบังเหียน

วิธีเล่น

นำก้านกล้วยที่ทำเป็นรูปม้ามาเป็นตัวม้า ให้ผู้ขี่ขึ้นขี่แล้วโยงสายบังเหียนไว้ วิ่งไปรอบ ๆ ทำท่าเหมือนขี่ม้า ทุกคนแข่งกันว่าใครจะวิ่งได้เร็วกว่ากัน หรือมิฉะนั้นก็วิ่งไปรอบ ๆ เหมือนขี่ม้าแข่ง

3. เดินกะลา

<u>วัสดุอุปกรณ์</u>

กะลามะพร้าวที่มีรู 2 ใบ ขนาดใกล้เคียงกัน และเชือกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง $\frac{1}{2}$ - 1 ซม. ยาวประมาณ 2 - $2\frac{1}{2}$ เมตร

<u>วิธีเล่น</u>

ก่อนจะเล่นใช้เชือกร้อยเข้าไปในรูกะลามะพร้าว ผูกปลายเชือก ขนาดปุ่มในกะลามะพร้าวทั้งสองอย่าให้หลุดออกมาได้ เมื่อเตรียมกะลาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้เล่นใช้มือทั้งสองข้างจับสายเชือกให้แน่น ยกเท้าทั้งคู่ขึ้นวางบนกะลาทั้งสอง โดยให้เชือกที่ผูกกะลาอยู่ระหว่างนิ้วหัวแม่เท้ากับนิ้วถัดไป ขณะที่ยกเท้าขึ้นตั้งบนกะลาจะต้องดึงเชือกให้ตึง ต่อจากนั้นก็ยกเท้าติดกับกะลามะพร้าวก้าวย่างไปตามต้องการ การเดินกะลาจะคล่องแคล่วได้เมื่อผู้เดินฝึกหัดหรือซ้อมเดินหลาย ๆ ครั้ง และถ้าจะให้สนุกสนานก็จัดเดินกะลาแข่งขันกัน

3. วิ่งเปรี้ยว

<u>วัสดุอุปกรณ์</u>

ผ้า 2 ผืน

<u>วิธีเล่น</u>

1. หาอาสาสมัครที่จะมาเป็นหลักฝ่ายละ 1 คน ยืนระยะห่างกันประมาณ 50 เมตร

2. แบ่งนักเรียนเป็น 2 ฝ่ายเท่า ๆ กัน ให้นักเรียนยืนเข้าแถวเรียงหนึ่งไปทางด้านหลังของหลัก

3. เริ่มต้นพร้อมกันทั้ง 2 ข้าง โดยคนที่หนึ่งของแต่ละฝ่ายออกมายืนหน้าหลัก ถือผ้าคนละ 1 ผืน เพื่อเตรียมวิ่งก่อน เมื่อวิ่งมาถึงหลักของฝ่ายตรงข้ามต้องวิ่งอ้อมหลัก แล้วกลับมาที่เดิมเมื่อถึงฝ่ายของตนก็ส่งผ้าให้คนต่อไป

4. ขณะที่วิ่งพยายามวิ่งให้ทันฝ่ายตรงข้าม เมื่อวิ่งทันกัน ฝ่ายที่ทันต้องใช้ผ้าที่ถืออยู่ตีอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าตีได้ถือว่าฝ่ายนั้นชนะ

4. วิ่งกระสอบ

วัสดุอุปกรณ์

กระสอบประมาณ 5 - 6 ใบ เส้นต้นทางและปลายทาง

วิธีเล่น

ให้เด็กสวมกระสอบและยืนที่จุดเริ่มต้น เมื่อครูให้สัญญาณให้เด็กวิ่งหรือเดินไปสู่หลักชัย ถ้าล้มระหว่างทางให้ลุกขึ้นและวิ่งต่อไปได้ ใครถึงเส้นปลายทางก่อนเป็นผู้ชนะ

5. ชนไก่

<u>วัสดุอุปกรณ์</u>

ไม่มี

<u>วิธีเล่น</u>

แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 พวกเท่า ๆ กัน แต่ละพวกเลือกหัวหน้าขึ้นคนหนึ่ง หัวหน้ามีหน้าที่คัดเลือกไก่ คนเล่นนั่งยอง ๆ โดยเอามือประสานไว้ใต้ขาพับแล้วนั่งลง เอาด้านข้างแขน หรือบริเวณสะโพกกะแทกคู่ต่อสู้ให้ล้มลง ใครถูกกะแทกล้มจะเป็นผู้แพ้ หรือมือของผู้เล่นหลุดก่อนก็ถือว่าแพ้ ฝ่ายใดมีไก่ที่ชนะมากก็เป็นผู้ชนะ

6. อ้ายเข้อ้ายโข่ง

วัสดุอุปกรณ์

ไม่มี

วิธีเล่น

จับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเป็นอ้ายไข้ สมมติเป็นแม่น้ำ 2 ฝั่ง โดยที่ครูใช้ลอล์กกำหนดเขตบนบกและในน้ำ โดยที่ฝั่งบนบกมี 2 ฝั่ง ฝั่ง แม่น้ำ ฝั่ง อ้ายเข้อยู่กลางแม่น้ำ คนอื่นอยู่บนฝั่ง ทุกคนจะต้องว่ายน้ำข้ามฝั่ง ส่วนอ้ายเข้คอยจับคนกำลังว่ายน้ำให้ได้ ถ้าอ้ายเข้จับใครได้ คนนั้นต้องเป็นอ้ายเข้แทน ระหว่างวิ่งข้ามฝั่งคนบนบกจะร้องบทร้องและหลอกล้อทำท่าทางต่าง ๆ

บทร้องประกอบ

อ้ายเข้อ้ายโข่ง อยู่ในโพรงไม้สัก
อ้ายเข้พันหัก กัดคนไม่เข้า

7. กาฟักไข่

วัสดุอุปกรณ์

ใช้อะไรก็ได้แทนไข่ เช่น กระดาษขยำให้กลม ๆ 10 ก้อน

วิธีเล่น

จับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเป็นแม่กาก่อน เมื่อได้แม่กาแล้ว ผู้ที่เหลืออยู่นอกวงเอาไข่ให้แม่กายึดครองไว้ แม่กาจะต้องพยายามรักษาไข่ไว้ โดยใช้ตัวคร่อมไข่ไว้ในวงกลม ผู้ที่อยู่นอกวงต้องพยายามแย่งไข่จากแม่กาให้ได้ ระหว่างที่แย่งกัน ถ้าแม่กาปัดไปถูกคนไหน คนนั้นต้องมาเป็นแม่กาแทน แต่ถ้าผู้เล่นสามารถขโมยไข่ไปได้หมด ผู้เป็นแม่กาต้องปิดตา และให้ผู้เล่นนำไข่ซ่อน เสร็จแล้วแม่กาจะไปหา ถ้าพบไข่ของใครก่อน ผู้ที่เป็นเจ้าของจะต้องเป็นแม่กาแทน

8. แม่นาคพระโขนง

วัสดุอุปกรณ์

ชอลก เทปกาว

วิธีเล่น

จับไม้สั้นไม้ยาว ใครแพ้ต้องออกมาเป็นแม่นาค ผู้เล่นอื่น ๆ อยู่ในบ้าน ซึ่งสมมติขึ้น โดยใช้ชอล์กขีดเส้นกำหนดขอบเขตบ้านไว้ แล้วแม่นาคจะมาหา

แม่นาค	ตะลอกต๊อกแต๊ก
เด็ก	มาทำไม
แม่นาค	มาชวนไปดูหนัง
เด็ก	เรื่องอะไร
แม่นาค	เรื่องแม่นาคพระโขนง
เด็ก	ที่ไหน
แม่นาค	ที่หลังป่าช้า

แม่มาคนำเด็กออกเดินไปสักครู่ก็หยุด

เด็ก นี่ต้นอะไร

แม่มาค ต้นตะเคียน

เด็ก ทำไมผมยาว

แม่มาค เพราะฉันไว้ผม

เด็ก ทำไมเล็บยาว

แม่มาก เพราะฉันไว้เล็บ

เด็ก ทำไมหน้าขาว

แม่มาค เพราะฉันทาแป้ง

เด็ก ทำไมปากแดง

แม่มาค เพราะฉันทาปาก

เด็ก ทำไมลิ้นยาว

แม่มาค เพราะฉันแลบลิ้น

เด็ก ทำไมตาโบ๋

แม่มาค เพราะฉันเป็นผี

เด็ก ๆ ก็ออกวิ่ง แม่มาคไล่จับ ถ้าจับใครได้คนนั้นต้องมาเป็นแม่มาคแทน

9. โพงพาง

วัสดุอุปกรณ์

ผ้าผูกตา 1 ผืน

วิธีเล่น

เลือกคนที่เป็นปลาโดยการจับไม้สั้นไม้ยาว เอาผ้าผูกตาคนที่เป็นปลาแล้วหมุน 3 รอบ ผู้เล่นคนอื่น ๆ ล้อมวงจับมือกันเดินเป็นวงกลมพร้อมกับร้องเพลงประกอบ เมื่อจบเพลงนั่งลงถามว่า "ปลาเป็นหรือปลาตาย" ถ้าตอบว่าปลาเป็น คนที่อยู่รอบวงจะขยับเขยื้อนหนีได้ ถ้าบอกปลาตายจะต้องนั่งอยู่เฉย ๆ คนที่ถูกปิดตาหายถูกก็ต้องมาเป็นแทน ถ้าทายผิดต้องเป็นต่อไป

บทร้องประกอบ

โพงพางเอย ปลาเข้าลอด
ปลาตาบอด เข้าลอดโพงพาง

10. มอญซ่อนผ้า

วัสดุอุปกรณ์

ผ้า 1 ผืน

วิธีเล่น

จับไม้สั้นไม้ยาว เลือกคนที่เป็นมอญ คนอื่น ๆ นั่งล้อมวง คนที่เป็นมอญ ถือผ้าไว้ในมือ เดินวนอยู่นอกวงจะร้องเพลง ระหว่างนั้นจะทิ้งผ้าไว้หลังใครก็ได้ แล้วต้องพรางไว้ว่าทำเป็นยังถือผ้าอยู่ เมื่อเดินกลับมาผ้ายังอยู่ที่เดิม ก็หยิบผ้าไล่ตีผู้นั้น ผู้เล่นต้องวิ่งหนีไปรอบ ๆ วง แล้วจึงนั่งได้ ผู้เป็นมอญจะเดินวนต่อไป หาทางวางผ้าให้ผู้อื่นใหม่ ถ้าใครรู้สึกตัวคลำพบจะวิ่งไล่ตีมอญไปรอบวง 1 รอบ มอญต้องรีบหนีมานั่งแทนที่ คนไล่ก็ต้องเป็นมอญแทน

บทร้องประกอบ

มอญซ่อนผ้า ตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง
ไว้โน่น ไว้นี่ ฉันจะตีกันเธอ

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

ชื่อ.....ชั้น.....ผู้ทำการบันทึก.....
วันที่.....เวลา.....สถานที่.....

คำสั่ง สังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กตามรายละเอียดในข้อต่าง ๆ แล้วขีดเครื่องหมายลงในช่องความถี่
การให้คะแนน ขีด 1 ครั้ง เท่ากับ 1 คะแนน

ลำดับที่	พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ	ความถี่ของพฤติกรรม					รวมคะแนน
		1	2	3	4	5	
	ความมีน้ำใจ						
1	ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนร้องขอ						
2	ช่วยเหลือโดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ						
3	แสดงความยินดีด้วยการปรบมือเมื่อเพื่อนได้รับชัยชนะ						
4	ปลอบโยนเมื่อเห็นเพื่อนร้องไห้						
5	ดูแลเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บขณะเล่น						
	การแบ่งปัน						
6	แบ่งสิ่งของหรือของเล่นที่ตนกำลังเล่นให้แก่เพื่อน						
7	ชวนเพื่อนมาเล่นด้วยกัน						

ลำดับที่	พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ	ความถี่ของพฤติกรรม					รวมคะแนน
		1	2	3	4	5	
8	เมื่อเล่นไม่ถูกวิธีหรือยังเล่นไม่ได้ แนะนำวิธีการเล่นแก่เพื่อน						
9	นำของที่มาจากบ้านมาให้เพื่อนเล่น						
10	ให้เพื่อนยืมของเมื่อเพื่อนขอ						
	<u>การเสียสละ</u>						
11	เก็บของเล่นแทนเพื่อนเมื่อเลิกเล่น						
12	อาสาไปนำอุปกรณ์การเล่นมาให้						
13	ช่วยครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อม						
14	ยินยอมให้เพื่อนได้ทำกิจกรรมหรือเล่นของเล่นก่อน						

ภาคผนวก ค

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย

ชื่อ.....ชั้น.....ผู้ทำการบันทึก.....
วันที่.....เวลา.....สถานที่.....

คำสั่ง สังเกตพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กตามรายละเอียดในข้อต่าง ๆ และขีดเครื่องหมายลงในช่องความถี่

การให้คะแนน ขีด 1 ครั้ง เท่ากับ 1 คะแนน

ลำดับที่	พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย	ความถี่ของพฤติกรรม					รวมคะแนน
		1	2	3	4	5	
	<u>ความมีวินัยในตนเอง</u>						
1	เมื่อเล่นเสร็จแล้วเก็บอุปกรณ์เข้าที่						
2	รู้จักรอคอย ไม่แย่ง หรือแซงคนอื่น เมื่อยังไม่ถึงรอบของตน						
3	เมื่อเล่นกับเพื่อน ปฏิบัติตามบทบาทที่ตนได้รับ						
4	ไม่ทำลายสิ่งของ และสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติ						
5	เมื่อหมดเวลาการเล่นสามารถปฏิบัติตนได้ทันที ไม่แอบเล่นต่อ						
	<u>เคารพในสิทธิของผู้อื่น</u>						
6	เมื่อเพื่อนกำลังเล่นของเล่นอยู่ ไม่ไปแย่งของเล่น						

ลำดับที่	พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย	ความถี่ของพฤติกรรม					รวมคะแนน
		1	2	3	4	5	
7	ในขณะเล่นกับเพื่อนไม่แกล้งเพื่อน						
8	ปฏิบัติตามคำสั่งของเพื่อนที่เป็นผู้นำ						
9	ไม่ว่ากล่าวเพื่อนด้วยถ้อยคำที่รุนแรง						
10	รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน						
	<u>เคารพกฎ ระเบียบวินัย</u>						
11	ปฏิบัติตามกฎ กติกาการเล่น						
12	ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของห้องเรียน เช่น เก็บเก้าอี้ทุกครั้งเมื่อเลิกใช้						
13	ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ผู้ตาม						
14	ไม่หยิบของที่โรงเรียนไปเป็นของตนเอง						

ภาคผนวก ง

แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม

แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม

ชื่อ.....ชั้น.....ลำดับที่.....
วันที่.....เวลา.....สถานที่.....

รหัสแทนระดับขั้นพฤติกรรมการเล่น

S = ระดับขั้นเล่นคนเดียว
O = ระดับขั้นมองดูคนอื่นเล่น
P = ระดับขั้นเล่นดูขนาน
A = ระดับขั้นเล่นร่วมกับเพื่อน
C = ระดับขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย

ครั้งที่	ระดับขั้นการเล่นที่แสดงออกตลอดช่วง 30 วินาที	ระดับขั้นการเล่นที่มีความถี่สูงที่สุด
1		
2		
3		
4		
5		

หมายเหตุ.....
.....
.....

ภาคผนวก จ

ตารางแนะนำการเล่น

ตารางแนะนำการเล่น

วัน \ เวลา	10.00 - 10.30	10.30 - 11.00
จันทร์	เดินกะลา	-
อังคาร	-	ขี่ม้าก้านกล้วย
พุธ	วิ่งกระสอบ	-
พฤหัสบดี	-	อ้ายเข้อ้ายโขง
ศุกร์	แม่นาคพระโขนง	-
จันทร์	-	มอญซ่อนผ้า
อังคาร	ชนไก่	-
พุธ	-	วิ่งเปรี้ยว
พฤหัสบดี	กาฟักไข่	-
ศุกร์	-	เลนโพงพาง

หมายเหตุ - ช่องที่วาง หมายถึง จัดการเล่นแบบทั่วไปให้เด็กกลุ่มควบคุม

- เมื่อแนะนำการเล่นแบบไทยให้เด็กได้เล่นครบแล้ว ครูจะปล่อยให้เด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามความสนใจ โดยครูจะจัดเตรียมสื่อไว้ให้ครบ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1.	อาจารย์ราศี	ทองสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2.	อาจารย์เกื้อกูล	เศชะเสน	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3.	อาจารย์วัฒนา	ปุญญฤทธิ์	อาจารย์ประจำภาควิชาการอนุบาลศึกษา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สวนดุสิต
4.	อาจารย์ดารณี	ดิษยเดช	นักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
5.	อาจารย์ดวงตา	ภูเกษมกิจ	อาจารย์โรงเรียนประถมสาธิต ประสานมิตร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวอรวรรณ ชื่อสกุล สุ่มประดิษฐ์

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 6/276 หมู่บ้านอมรพันธ์นคร สวนสยาม ถ.สุขาภิบาล 2 ต. คันนายาว อ. บางกะปิ กทม. 10230 โทร. 517-4043

สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง เขตพระโขนง กทม. 10110 โทร. 390-2917

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนผดุงครุณี-โปร่งใจ กทม. 10120

พ.ศ. 2518 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม กทม. 10120

พ.ศ. 2523 บ.กศ.สูง เอกการอนุบาลศึกษา วิทยาลัยครูสวนดุสิต กทม.

พ.ศ. 2527 กศ.บ. (การประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ชลบุรี

พ.ศ. 2532 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กทม. 10110

พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

บทคัดย่อ

ของ

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
กุมภาพันธ์ 2533

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง และโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์วัดวชิรธรรมสาธิตวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี

1. แผนการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย
2. แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย
3. แบบบันทึกระดับขั้นการเล่นทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1) ระดับขั้นเล่นคนเดียว 2) ระดับขั้นมองดูคนอื่นเล่น 3) ระดับขั้นเล่นคู่ขนาน 4) ระดับขั้นเล่นรวมกับเพื่อน 5) ระดับขั้นเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test (Independent Sample) เพื่อทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

SHARING, SELF DISCIPLINE AND SOCIAL PLAY LEVELS OF PRESCHOOL CHILDREN EXPERIENCED CONVENTIONAL AND TRADITIONAL THAI PLAY ACTIVITIES

AN ABSTRACT

BY

ORRAWUN SOOMPRADITH

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master of Education degree in Early Childhood Education

at Srinakharinwirot University

February 1990

The purpose of this study was to investigate the social behaviors concerning Sharing, Self Discipline, and the Levels of Social Play of the preschool children provided with Traditional Thai Play Activities and Conventional Play Activities.

The sample of this study was 30 four-to-five-year-olds in Kindergarten 2 at Anuban Watthattong School and Wachirathamsathitworawihan School in the first semester of academic year 1989. These 30 children were randomly divided into the experimental group and the control group.

The instruments used in this study were : 1) Traditional Thai Play lesson plan 2) Social Behavior Observation Checklist and 3) the Recording Sheet for Social Play levels, The 5 levels of Social Play Comprising 1) Solitary Play ; 2) Onlooker Behavior ; 3) Parallel Play; 4) Associative Play ; and 5) Cooperative or Organized Supplementary Play

The t-test (Independent Sample) was employed to test the significance of social behavior and the levels of social play.

The findings of the study were as fellows ;

1. the Sharing Behavior of children who were provided Traditional Thai play was higher than children who played Conventional Play at .01 level

2. the Self-Discipline Behavior of children who were provided Traditional Thai Play was higher than children who were provided Conventional Play at .01 level

3. There was no significant difference of the levels of Social Play of children who were provided Traditional Thai Play and children who were provided Conventional Play.